

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
ДЛЯ СУДДІВ

**ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ
ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ**

Збірка навчальних
матеріалів курсу
для учасників тренінгу

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
ДЛЯ СУДДІВ

**ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ
ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ**

Збірка навчальних
матеріалів курсу
для учасників тренінгу

УДК 347.99(4:477)(07)
ББК 67.9(4Укр)71я7+67.9(4)71я7
3-36

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Національної школи суддів України (протокол № 5 від 20.12.2016 року).

Упорядник: **Фулей Тетяна Іванівна, к.ю.н., начальник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України.**

Редактор: **Старцев Олександр.**

Дизайнер: **Мадінова Юлія.**

Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» – К.: ВАІТЕ, 2017. – 92 с.

ISBN 978-966-2310-71-9

Це видання – збірка матеріалів, яка є результатом науково-методичної роботи над курсом «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя», розробленого для викладання у межах стандартизованої програми для суддів.

Зазначений курс є одним із низки навчальних курсів, створення та впровадження яких здійснюється у співпраці з Національною школою суддів України (далі – НШСУ), Верховним Судом України та Вищим адміністративним судом України у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» (далі – Проект), що впроваджується Координатором проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади. Видання розроблене з використанням матеріалів підготовлених робочою групою, яка працювала над розробкою курсу в межах Проекту.

Курс розроблений у формі тренінгу із застосуванням інтерактивних методів навчання дорослої високопрофесійної аудиторії та із врахуванням кращого світового досвіду навчання суддів, який відображено у Концепції національних стандартів суддівської освіти, схваленої Науково-методичною радою НШСУ (протокол від 23.12.2014 р. № 5).

Інші видання щодо застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини розроблені та видані в межах Проекту можна знайти за посиланням <http://www.osce.org/ukraine/235336>.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

Global Affairs
Canada

Affaires mondiales
Canada

Ця публікація розроблена та видана у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» Координатора проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Національною школою суддів України.

Усі права захищені. Зміст цієї публікації можна безкоштовно копіювати та використовувати для освітніх цілей за умови посилання на джерело інформації.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні не несе відповідальності за зміст та погляди, висловлені у цій публікації.

ЗМІСТ

ВСТУПНА ЧАСТИНА

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ	6
ПРОГРАМА КУРСУ (ТРЕНІНГУ)	17
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 1 (ЗАПИТАННЯ ДО ФІЛЬМУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ (ЄСПЛ)	22
НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ	24
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 2 (ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ)	33
ЗАВДАННЯ № 1 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ РІШЕННЯ ЄСПЛ У СПРАВІ «ГАРНАГА ПРОТИ УКРАЇНИ»)	33

ЦИВІЛЬНА ЧАСТИНА

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ (СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД (КОНВЕНЦІЇ)	34
ЗАВДАННЯ № 2 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ (МОДЕЛЬНА СПРАВА. ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ І ЖИТЛА)	39

ЦИВІЛЬНА/КРИМІНАЛЬНА ЧАСТИНА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ: ЦИВІЛЬНИЙ І КРИМІНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ	42
ПРЕЗЕНТАЦІЯ HUDOC ТА ІНШИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	52
ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ З КОРИСТУВАННЯ РЕСУРСОМ HUDOC	64

КРИМІНАЛЬНА ЧАСТИНА

ОЦІНКА ОБҐРУНТОВАНOSTІ КЛОПОТАНЬ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ТА ВТРУЧАННЯ У ПРАВА, ГАРАНТОВАНІ СТАТТЯМИ 5 ТА 8 КОНВЕНЦІЇ	71
ЗАВДАННЯ № 3 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ (ФАБУЛА КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ, ДОСУДОВЕ СЛІДСТВО ТА СУДОВИЙ РОЗГЛЯД)	82
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ НА ВСІХ СТАДІЯХ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ	85

КУРС ДЛЯ СУДДІВ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ»: ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Тетяна Фулей,

к.ю.н., начальник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України, керівник робочої групи

Це видання – збірка матеріалів для учасників, яка є «уречевленим результатом» науково-методичної роботи над курсом «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя», розробленого у рамках стандартизованої програми для суддів місцевих загальних судів, що мають невеликий досвід роботи.

Цей курс є одним із 10 навчальних курсів, створення та впровадження яких здійснюється Національною школою суддів України (далі – НШСУ) у співпраці з Верховним Судом України та Вищим адміністративним судом України у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя», що реалізується Координатором проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади.

Курс розроблений у формі тренінгу із застосуванням інтерактивних методів навчання дорослої високопрофесійної аудиторії та із врахуванням кращого світового досвіду навчання суддів, який відображено у Концепції національних стандартів суддівської освіти, схваленої Науково-методичною радою НШСУ (протокол від 23.12.2014 р. № 5).

Унікальність запропонованого курсу визначається низкою його особливостей. Розглянемо їх детальніше.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

Насамперед зазначимо, що цей **курс створений для суддів, які мають невеликий досвід роботи**, і є **«базовим»** з вивчення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція або ЄКПЛ). Фундаментом для нього є програма спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, тобто очікується, що учасники цього курсу оволодіють (під час спеціальної підготовки у НШСУ чи самостійно) тим обсягом матеріалу, що передбачений програмою спецпідготовки.

Важливо розуміти, що в ході викладання цього курсу тренери не розкриватимуть постатейно зміст кожного з конвенційних прав – припускається, що учасники Конвенцію читали і знають, які права нею гарантуються (право на життя, на справедливий суд, на повагу до приватного життя і т.д.), а також розуміють зміст кожного з гарантованих прав і основоположних свобод. **Завдання тренінгу – показати та зрозуміти взаємозв'язки між статтями Конвенції, принципи дії конвенційних стандартів на практиці, зменшити «сіру зону» непорозумінь.** І оволодіти тими вміннями і навиками, які заявлені розробниками у програмі тренінгу. Саме тому від учасників очікується попереднє опрацювання 7 рішень Європейського суду з прав людини (далі – Суд або ЄСПЛ).

У свою чергу, цей курс доповнюватиметься «поглибленими» чи «спеціалізованими» курсами для суддів з більшим досвідом роботи, якими є, наприклад, «Захист права власності у світлі статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ» для суддів цивільної, господарської та адміністративної спеціалізації, навчальний курс «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ: право на повагу до приватного і сімейного життя» та дистанційні курси із застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ. Таким чином, підготовка з цієї теми буде поетапною та системною.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Хоча Україна повністю визнала юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції майже 20 років тому¹, а відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права, українські судді зіштовхуються зі значними труднощами при застосування Конвенції та практики ЄСПЛ.

Як відомо, ЄКПЛ, на відміну від інших міжнародних договорів, має свої особливості, насамперед – на її підставі запроваджено систему наднаціонального контролю держав-членів Ради Європи за імплементацією європейських стандартів прав людини на внутрішньодержавному рівні, на підставі чого держави, що ратифікували її, гарантують відповідність свого внутрішнього законодавства положенням Конвенції, а тому зобов'язані вносити певні зміни у своє законодавство та судову практику². Положення Конвенції є високоабстрактними, їх можна охарактеризувати як норми-параметри, які представляють «вищі принципи європейського правопорядку»³ та конкретизуються саме у рішеннях ЄСПЛ. Саме рішення Суду допомагають глибше зрозуміти зміст та обсяг гарантованих Конвенцією прав і відповідно реалізувати ефективний захист кожного порушеного права⁴.

У тих випадках, коли Суд констатує у своєму рішенні факт порушення прав заявника з боку держави-відповідача, з цього випливає необхідність, обов'язок держави не тільки сплатити справедливую компенсацію, але й у багатьох випадках вжити певних заходів загального характеру. Рішення Суду не лише констатує, але й «сигналізує» про необхідність усунення такої ситуації та виключення її в майбутньому.

Варто пригадати, що в ухваленій ще у 2004 році **Рекомендації Rec(2004)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці**, було передбачено, зокрема, вивчення на національному рівні Конвенції та практики Європейського суду з прав людини як елементу не лише загальної навчальної програми в галузях права, політології та управління, але й елементу допуску до професії (тобто кваліфікаційних іспитів) для здобуття різноманітних правничих спеціальностей, а також спеціальної підготовки кандидатів на посаду і підвищення кваліфікації суддів, прокурорів та адвокатів, а також працівників правоохоронних органів, пенітенціарних установ, імміграційних служб з урахуванням їхніх специфічних потреб. Окрім того, надзвичайно важливо, щоб вивчення Конвенції було включено до програм юридичних факультетів не лише як окремий предмет, а й «горизонтально» в кожній правовій дисципліні (кримінальне право, цивільне право тощо), для того щоб студенти, незалежно від спеціалізації, після закінчення університету знали, як застосовувати Конвенцію у своїй галузі⁵.

¹ Україна ратифікувала Конвенцію 17.07.1997 р. на підставі Закону України № 475/97-ВР, і таким чином Конвенція є частиною національного законодавства України відповідно до статті 9 Конституції України; Конвенція набула чинності для України 11.09.1997 р.

² Де Сальвіа М. *Прецеденты Европейского Суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящейся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г.* – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 78 – 79.

³ Де Сальвіа М. *Европейская конвенция по правам человека.* – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 67.

⁴ Раданович Н. *Міжнародно-судові засоби імплементації Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод // Право України.* – 1999. – № 12. – С.36.

⁵ З повним текстом Рекомендації можна ознайомитися http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_573

Враховуючи досвід, накопичений державами-членами з часу прийняття Рекомендації (наприклад, зараз усі держави-члени мають постійні структури для навчання суддів і прокурорів, чого не було понад десятиріччя тому; застосовуються новітні навчальні методи, як-от дистанційні курси), Комітет Міністрів Ради Європи вирішив у 2015 році переглянути цю Рекомендацію або ж доповнити її методичними вказівками щодо «кращих практик» навчання з прав людини для фахових юристів.

У звіті «Потреби навчання українських суддів та адвокатів з питань Європейської конвенції з прав людини» від 10 жовтня 2011 року, DG-HL (2011) 13, автор Джеремі Макбрайд зазначив, що правова культура, успадкована Україною від Радянського Союзу після здобуття нею незалежності, не передбачала існування загального принципу відповідності правових положень певним мінімальним стандартам, матеріальним та процесуальним, на підставі яких такі правові положення або їх застосування могли б бути визнані неприйнятними, наприклад, через довільність результату або несумірність впливу на свободу. Це створювало різкий контраст вимогливим концепціям верховенства права, що лежить в основі застосування ЄКПЛ⁶.

На жаль, це спостереження багаторічного експерта Ради Європи й досі залишається актуальним. Також доводиться визнавати, що чимало суддів не поділяє (чи поділяє лише частково) цінності Конвенції. Непоодинокими є випадки, коли права людини та основоположні свободи маргіналізуються, видаються за нав'язані нашій державі міжнародні зобов'язання, які є «ментально чужими» нашому суспільству. Доволі типовим є сприйняття прав людини як абстрактних та таких, що не мають реального наповнення.

У цьому зв'язку пригадується виступ на відкритті конференції «Викладання прав людини в Росії та інших державах Європи», що відбулася 21-22 жовтня 2013 року, пані Т.Термачич, керівниці відділу сприяння дотриманню прав людини на національному рівні Генерального директорату з прав людини і верховенства права Ради Європи. Вона зазначила, що «роль Ради Європи – «принести права людини додому», і відповідальні за їх впровадження не лише мають бути обізнані з правами людини, але й знати, як застосовувати їх у конкретних ситуаціях. Це особливо стосується суддів, прокурорів, адвокатів і загалом державних службовців, які мають розуміти механізм застосування прав людини у національних процедурах.

Враховуючи вищенаведене, навчальний курс має чіткі цілі та очікувані результати.

МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Відповідно до шостого показника Бангалорських принципів поведінки суддів, схвалених Резолюцією 2006/23 Економічної і Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року, «компетентність та старанність є необхідними умовами для виконання суддею своїх обов'язків». З цим важко посперечатися. Компетентність є однією з основ суддівської незалежності: лише справжній професіонал може бути дійсно незалежним.

Належна професійна підготовка судді є неодмінною умовою компетентного судочинства. Така підготовка є також гарантією незалежності та безсторонності суддів, умовою поваги суспільства до судової влади.

Мета курсу – допомогти суддям оволодіти знаннями (поглибити їх) у відповідній сфері, виробити та удосконалити необхідні суддівські вміння та навички, важливі для розгляду в суді спорів у світлі практики ЄСПЛ.

ТРИ ВИМІРИ: ЗНАННЯ, НАВИЧКИ, СТАВЛЕННЯ

Відповідно до Національних стандартів суддівської освіти, розробка УСІХ навчальних курсів для суддів та кандидатів на посаду судді здійснюється НШСУ із врахуванням трьох вимірів:

- 1) **знання** (матеріальне та процесуальне право, конвенції та міжнародні договори, ратифіковані Україною (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України));

⁶ Джеремі Макбрайд. Потреби навчання українських суддів та адвокатів з питань Європейської конвенції з прав людини. Звіт від 10 жовтня 2011, DG-HL (2011) 13.

- 2) навички** (уміння аналізувати та тлумачити нормативно-правові акти; критично мислити; кваліфікувати діяння; управляти судовим процесом; спілкуватися з учасниками процесу; вирішувати етичні дилеми; користуватися інформаційними технологіями; самостійно приймати рішення у спорі; писати судові рішення; тощо);
- 3) ставлення** (в т.ч. розуміння соціального контексту здійснення правосуддя, а саме, розуміння суспільства та його потреб, недопущення дискримінації за різними ознаками: за статтю, національністю, віком, місцем проживання, релігійною приналежністю, сексуальною орієнтацією, матеріальним станом тощо).

Навчальні програми та курси розробляються: 1) відповідно до об'єктивних навчальних потреб суддівського корпусу; 2) із врахуванням особливостей цільової аудиторії (юрисдикція, стаж роботи на посаді судді, спеціалізація (за необхідності); 3) актуальності проблематики (розробка курсу на випередження, а не пост-фактум); 4) за активної участі суддівської спільноти.

Метою запровадження національних стандартів суддівської освіти є **відображення підходу НШСУ як державної установи зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність** до суддівської освіти як засобу/основи підвищення довіри суспільства до суду, підвищення якості судівництва та утвердження верховенства права, забезпечення кожного права на справедливий судовий розгляд незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Зокрема, **кожен навчальний курс та програма підготовки суддів загалом має сприяти утвердженню конституційних цінностей поваги до прав людини та громадянина, верховенства права та непорушності принципів суддівської етики.**

Розробники курсу сподіваються, що цей курс сприятиме досягненню вищезазначених цінностей повною мірою. Важливість розуміння конвенційних стандартів та їх застосування у світлі практики ЄСПЛ на національному рівні стало необхідною кваліфікаційною вимогою кожного судді.

Таким чином, запропонований навчальний курс має чітко сформульовані очікувані результати, на досягнення яких він спрямований та які охоплюють усі три виміри навчального процесу: знання, навички та ставлення. Це робить курс цілісним, цікавим, практично спрямованим, коли судді-учасники розуміють зв'язок навчального матеріалу зі своєю щоденною суддівською діяльністю.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ КУРСУ

Очікується, що після закінчення курсу учасники та учасниці **знатимуть**:

- понятійний апарат («негативні та позитивні зобов'язання», «втручання», «умови виправданості втручання», «законність», «необхідність в демократичному суспільстві», «пропорційність»);
- окремі рішення ЄСПЛ, серед яких 7 – доволі ґрунтовно:
 - **«Гарнага проти України»** (заява № 20390/07), рішення від 16 травня 2013 року;
 - **«Кривіцька та Кривіцький проти України»** (заява № 30856/03), рішення від 2 грудня 2010 року;
 - **«Веніамін Тимошенко та інші проти України»** (заява № 48408/12), рішення від 2 жовтня 2014 року;
 - **«Олександр Волков проти України»** (заява № 21722/11), рішення від 9 січня 2013 року;
 - **«Серявін та інші проти України»** (заява № 4909/04), рішення від 10 лютого 2010 року;
 - **«Нечипорук і Йонкало проти України»** (заява № 42310/04), рішення від 21 квітня 2011 року;
 - **«Сергій Шевченко проти України»** (заява № 32478/02), рішення від 4 квітня 2006 року.
- елементи «трискладового тесту»;

- вимоги до якості «закона» в світлі практики ЄСПЛ;
- підстави виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією;
- легітимну мету втручання;
- критерії визначення «необхідності в демократичному суспільстві».

Вони **вмітимуть**:

- системно аналізувати рішення ЄСПЛ;
- застосовувати «трискладовий тест» для оцінки виправданості втручання у права особи, передбачені статтями 8-11 Конвенції;
- розрізняти негативні і позитивні зобов'язання держави, віднести зобов'язання до певного виду;
- співвідносити національне законодавство з Конвенцією; застосовувати Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права та тлумачити національне законодавство в дусі практики ЄСПЛ;
- системно аналізувати рішення ЄСПЛ; знаходити правову позицію в рішенні ЄСПЛ (знаходити те рішення, яке стосується справи або проблеми);
- правильно співставляти обставини справи, яка розглядається національним судом, та відповідну статтю Конвенції, на яку планує посилатися суддя (чи підходять обставини справи та чи застосовуються загальні принципи ЄСПЛ до обставин справи);
- знайти рішення ЄСПЛ на інформаційних ресурсах, зокрема у базі документів HUDOC, на сайті Міністерства юстиції України, вміти користуватися освітніми ресурсами Програми HELP;
- обґрунтовувати прийняте рішення з використанням у разі необхідності практики ЄСПЛ.

Окрім того, в результаті опанування **цивільної частини** курсу учасники та учасниці зможуть:

- знати сферу застосування статті 8 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції (П1-1) та розмежовувати їх;
- вміти оцінити виправданість втручання у ці права з урахуванням практики ЄСПЛ;
- розрізняти гарантії права на повагу до житла і права власності відповідно до Конвенції;
- розуміти соціальний контекст справ і визначати наявність чи відсутність дискримінації у користуванні правами, гарантованими статтями 8 і П1-1;
- організувати підготовку і розгляд справи з дотриманням принципів ст. 6 Конвенції;
- розуміти роль прокурора в цивільному процесі в контексті забезпечення рівності сторін.

В результаті опанування **кримінальної частини** учасники та учасниці зможуть:

- визначати положення процесуального закону, Конвенції та практики ЄСПЛ, які регулюють ці правовідносини в контексті конкретної ситуації;
- забезпечувати принцип змагальності на всіх стадіях кримінального процесу (розмежовувати повноваження прокурора, сторони захисту щодо доведення вини поза розумним сумнівом);
- оцінювати обґрунтованість слідчим суддею клопотань щодо обрання запобіжного заходу та втручання в права, гарантовані статтями 5 і 8 Конвенції;

- перевіряти обґрунтованість постанов про закриття кримінальних проваджень щодо жорстокого поводження та смерті особи в контексті статей 2 і 3 Конвенції;
- ідентифікувати ситуації, коли слід застосовувати ст. 206 КПК (загальний обов'язок судді щодо захисту прав людини);
- визначати допустимість доказів виходячи з положень КПК та практики ЄСПЛ;
- визначати ситуацію, коли мала місце провокація вчинення злочину;
- визначати основні аргументи сторін для їх відображення під час написання вироку.

Загалом **курс сприятиме утвердженню поваги до прав людини і основоположних свобод як цінностей демократичного суспільства.**

ПОПЕРЕДНЄ ОПРАЦЮВАННЯ 7 РІШЕНЬ ЄСПЛ ЩОДО УКРАЇНИ

Ефективна робота під час тренінгу (навчальний курс проводиться саме у тренінговій формі) передбачає **попереднє опрацювання учасниками 7 рішень ЄСПЛ**. Це було предметом довгих дискусій як між учасниками робочої групи з розробки курсу, так і під час апробацій цього курсу та проведення тренінгу для тренерів (ToT).

Запропонована добірка рішень ЄСПЛ дозволяє охопити основні особливості практики Суду, що мають вплив на правозастосування на національному рівні: концепція позитивних зобов'язань держави, автономного тлумачення понять (наприклад, таких як «житло», «майно», «кримінальне обвинувачення»); умови виправданості втручання у гарантоване право особи; концепція «законності»; конкретизація змісту принципу пропорційності як дотримання «справедливого балансу» між потребами загальної суспільної ваги та потребами збереження фундаментальних прав особи, особливо враховуючи те, що заінтересована особа не повинна нести непропорційний та непомірний тягар; конкретизація змісту принципу верховенства права та багато інших. Таким чином, опрацювання цієї добірки рішень дозволить оволодіти необхідною термінологією та концептуальними підходами Суду.

Ці сім рішень були результатом ретельного відбору, кожне з них унікальне і показове водночас, а у сукупності вони дають міцну основу для розуміння конвенційних стандартів, які мають застосовуватися при здійсненні правосуддя. Попереднє опрацювання учасниками тренінгу цих рішень покликане створити синергетичний ефект, «візуалізувати» матеріал презентацій та зробити роботу в групах змістовнішою і динамічнішою.

Скажімо, оскільки «фоном» для розуміння концепції позитивних зобов'язань держави обрано статтю 8 Конвенції, доволі показовим є рішення ЄСПЛ у справі **«Гарнага проти України»**, і без його опрацювання важко уявити ефективну роботу над ситуативним завданням 1. Для виконання наступного ситуативного завдання важливими є підходи ЄСПЛ, викладені у рішенні **«Кривіцька та Кривіцький проти України»** та **«Серявін та інші проти України»**.

У справі **«Серявін та інші проти України»** ЄСПЛ визнав порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності) у двох аспектах: по-перше, відносно укладення органом влади інвестиційного контракту на проведення реконструкції горища без згоди заявників та, по-друге, відносно позбавлення заявників горища, а також порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) з огляду на те, що національні суди належним чином не обґрунтували свої рішення. У цій справі привертає увагу зв'язок законності та обґрунтованості як основних вимог до судового рішення та критеріїв його якості: підставою для визнання заяви, поданої до ЄСПЛ, прийнятою за статтею 6 Конвенції Суд визнав пов'язаність скарги заявників стосовно необґрунтованості судових рішень зі скаргою стосовно відсутності законних підстав для

припинення права часткової власності на горище. При цьому якщо обґрунтованість рішення охоплюється статтею 6 Конвенції, то законність є змістовним елементом не лише статті 6 Конвенції, яка за своєю суттю є процесуальною (гарантує процесуальні права), але й статті 1 Першого протоколу, що гарантує цілком «матеріальне» право власності.

Окрім того, «трискладовий тест» та оцінку обґрунтованості втручання у права, гарантовані статтею 8 Конвенції, також допоможе зрозуміти рішення **«Олександр Волков проти України»**, яке, до того ж, є ключовим для розуміння критеріїв незалежності та безсторонності як елементів справедливого суду, гарантованого статтею 6 Конвенції.

Двома рекомендованими рішеннями з точки зору стандартів кримінального провадження є рішення у справах **«Нечипорук і Йонкало проти України»** та **«Сергій Шевченко проти України»**.

Рішення у справі **«Нечипорук і Йонкало проти України»** є одним з найбільш значимих для формування національної судової практики, в якому ЄСПЛ констатував 14 випадків порушень Конвенції за статтями 3 (матеріальний та процесуальний аспекти), пунктів 1, 2, 3, 4, 5 статті 5 та пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6.

Порушення статті 3 Конвенції ЄСПЛ констатував як в матеріальному аспекті (з огляду на те, що заявник був підданий катуванню – поведженню найвищого рівня жорстокості з боку працівників міліції), так і в процесуальному аспектах (у зв'язку з відсутністю ефективного розслідування скарги заявника на неналежне поведження з боку працівників міліції).

ЄСПЛ визнавав порушення пункту 1 статті 5 ЄКПЛ у зв'язку із затриманням і триманням заявника під вартою у 4 випадках. Порушення пункту 2 статті 5 Конвенції було визнано з огляду на те, що із заявником поведилися як із підозрюваним у справі за фактом вбивства, хоча формально його було затримано за підозрою у вчиненні адміністративного правопорушення, а тому Суд вказав, що заявник перебував у стані невизначеності щодо позбавлення його свободи.

Окрім того, ЄСПЛ визнав порушення пункту 3 статті 5 Конвенції стосовно права заявника «негайно постати перед суддею» з огляду на те, що відсутність судового контролю протягом шести днів з моменту затримання є неприйнятно тривалим періодом, а також через недостатність підстав для продовжуваного тримання заявника під вартою (впродовж двох періодів). Зокрема, національний суд обґрунтовував продовжуване тримання заявника під вартою загальним і абстрактним посиланням на тяжкість висунутих проти нього обвинувачень та пов'язаний із цим ризик його ухилення від слідства або перешкоджання слідству в разі його звільнення, при цьому не беручи до уваги інформацію про особу заявника та інші конкретні факти його ситуації, які могли б підтвердити або навпаки розвіяти ці побоювання.

Порушення пункту 4 статті 5 Конвенції було визнане у зв'язку з відсутністю адекватної процедури судового розгляду питання законності тримання заявника під вартою під час судового провадження. Окрім того, ЄСПЛ визнав, що заявник не мав забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування шкоди за незаконне тримання під вартою, як цього вимагає пункт 5 статті 5 Конвенції.

У цій справі ЄСПЛ констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо права заявника не свідчити проти себе. Суд визнав, що первинні зізнання заявника було отримано від нього в результаті катування, і національні суди визнали ці зізнання допустимими доказами. Це звело нанівець саму суть права заявника не свідчити проти себе незалежно від того, яку вагу мали зазначені зізнання у доказовій базі для його засудження і те, що протягом слідства він зізнавався ще кілька разів.

Ще одне порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у цій справі стосувалося обґрунтування рішень національних судів, якими заявника було засуджено, та порушення підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, який гарантує право на захист. ЄСПЛ наголосив на тому, що формально застосувавши до заявника адміністративне

затримання, а фактично поводяться із ним як із підозрюваним у вчиненні злочину, міліція позбавила його доступу до захисника. ЄСПЛ дійшов висновку, що обмеження права на захист на самому початку не було усунуто під час судового розгляду, оскільки не було адекватної реакції судів на скаргу заявника щодо неналежного поводження з ним.

Позитивний обов'язок держави щодо проведення ефективного розслідування позбавлення життя розкрито у рішенні **«Сергій Шевченко проти України»**. У цій справі ЄСПЛ визнав порушення статті 2 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного та незалежного розслідування факту смерті сина заявника та вказав, що розслідування не забезпечило достатню прозорість та захист інтересів найближчого родича. Суд констатував наявність кількох порушень вимог ефективності та незалежності розслідування за статтею 2 Конвенції. Зокрема, ЄСПЛ вказав, що розслідування містить певну непослідовність та значні недоліки. Зокрема, із свідчень 75 свідків, які були допитані, кінцевий рапорт містив посилання на свідчення тільки 5 з них, які підтримували версію самогубства. Таким чином, ЄСПЛ дійшов висновку, що найбільш помітний недолік у розслідуванні – відмова брати до уваги показання заявника і свідчень друзів загиблого А.Ш., жоден з яких не вважав померлого схильним до самогубства.

Хоча початкове розслідування факту смерті було розпочато швидко, проте воно не відповідало вимозі ієрархічної та інституційної незалежності, оскільки орган дізнання у цій справі був представником органу, який міг мати причетність до події. Незважаючи на вимоги апеляційного суду у ході розслідування не було проведено слідчої дії щодо відтворення послідовності подій. ЄСПЛ зазначив, що судово-медична експертиза була проведена лише на предмет сліду від пострілу і не було досліджено з достатньою уважністю авторство передсмертного листа загиблого.

Також Суд вважає, що виключення заявника з провадження шляхом ненадання йому статусу жертви суперечить звичайній практиці відповідно до національного законодавства та є неприйнятним, оскільки він був позбавлений можливості брати участь у ході розслідування. Вказані ЄСПЛ зауваження порушують обов'язкові основні елементи розслідування: незалежність, ефективність, швидкість, громадський контроль та залучення членів родини⁷.

Справа **«Веніамін Тимошенко та інші проти України»** слугуватиме відправною точкою для модерованої дискусії щодо застосування національного законодавства, яке не приведене у відповідність з Конституцією України та законами, прийнятими пізніше. У цій справі національні суди обґрунтували заборону страйку працівників авіакомпанії, тобто втрутилися у права, гарантовані статтею 11 Конвенції, положеннями національного законодавства, які відповідно до практики ЄСПЛ, не відповідали критеріям достатньої точності та передбачуваності. Зокрема, було застосовано положення Закону України «Про транспорт» 1994 р., яке є більш обмежувальним порівняно з Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)», хоча Прикінцевими положеннями останнього передбачено, що інші закони та нормативно-правові акти застосовуються тільки в тій частині, в якій вони не суперечать цьому Закону, а також що вони повинні бути приведені у відповідність з цим Законом. Таким чином, констатував ЄСПЛ, Закон України «Про транспорт» досі продовжує застосовуватися без внесення до нього змін протягом майже шістнадцяти років з моменту набрання у 1998 році чинності Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». ЄСПЛ нагадав, що подібна ситуація мала місце у справі «Веренцов проти України» (Vyarentsov v. Ukraine), заява № 20372/11.

Зауважимо, що обрані для попереднього опрацювання 7 рішень ЄСПЛ безпосередньо не є предметом обговорення під час курсу. Однак, вони є необхідними насамперед для плідної роботи під час тренінгу, інакше сприйняття матеріалів міні-лекцій та виконання індивідуальних завдань і особливо робота у малих групах будуть неефективними.

⁷ Джим Мердок, Ральф Рош. *Європейська конвенція з прав людини та охорона правопорядку: посібник для співробітників поліції та правоохоронних органів.* – РЕ, вересень 2013; українське видання: «ЦЕНТР». – с. 36

СТАНДАРТИЗОВАНІСТЬ КУРСУ

Курс є одним із кількох, розроблених у рамках стандартизованої програми підготовки суддів відповідної категорії. Це означає, що в усіх регіональних відділеннях НШСУ він викладається стандартно, за єдиною програмою, з використанням тих самих роздавальних та аудіовізуальних матеріалів. Усі учасники та учасниці виконують ті ж самі завдання, обговорюють ті ж самі ситуації під керівництвом тренерів та фасилітаторів, що пройшли відповідну підготовку в НШСУ (тренінг для тренерів (ToT) цього курсу відбувся 4-6 листопада 2015 року у Києві), розуміють навчальні цілі та логіку побудови цього курсу, поділяють його цінності та прагнуть, щоб учасники та учасниці досягли під час тренінгу очікуваних результатів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Навчальний курс складається з 5 модулів:

1. Негативні та позитивні зобов'язання держави.
2. Захист права власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції).
3. Особливості застосування статті 6 ЄКПЛ: цивільний і кримінальний аспекти.
4. Оцінка обґрунтованості клопотань про обрання запобіжного заходу та втручання у права, гарантовані статтями 5 та 8 Конвенції.
5. Забезпечення принципу змагальності на всіх стадіях кримінального провадження.

Як вже зазначалося, курс є комплексним, присвяченим вивченню не якогось окремого питання чи однієї статті Конвенції, а **найважливіших конвенційних цінностей**.

Кожен модуль передбачає однойменну міні-лекцію та виконання практичних (індивідуальних або у малих групах) завдань, розроблених з метою оволодіння суддівськими навичками застосування практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя. Увесь дизайн курсу – як змістовні матеріали (відеофільм про ЄСПЛ, міні-лекції, що супроводжуються презентаціями у MS PowerPoint, індивідуальні та ситуативні завдання), так і методика (експрес-опитування за допомогою інтерактивної системи, робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням, виконання індивідуальних завдань) – сфокусований на досягненні чітко сформульованих навчальних цілей.

Програма курсу розрахована на 1,5 дні. При цьому перший та частково третій модулі є загальними, другий – цивільним, а четвертий, п'ятий та частково третій – кримінальними. Таким чином, за потреби програма курсу може бути адаптована до спеціалізації (якщо судді розглядають лише цивільні чи лише кримінальні справи). Також у випадку більш глибокого розкриття модулів навчального курсу тривалість тренінгу може бути збільшена до 2 днів.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТОВНОГО НАПОВНЕННЯ КУРСУ

Отже, цей курс розроблений з урахуванням таких важливих критеріїв, як: відповідність об'єктивним навчальним потребам суддівського корпусу; актуальність проблематики; використання інтерактивних методів навчання, які базуються на суддівських навичках та ін.

Курс розроблений таким чином, щоб навчальні матеріали та методика сприяли досягненню чітко сформульованих навчальних цілей. Він є цілісним, логічним, модулі курсу узгоджені між собою, з багатьма внутрішніми взаємозв'язками.

Скажімо, у першому модулі у міні-лекції щодо негативних і позитивних зобов'язань держави за Конвенцією негативні зобов'язання розкриваються через «трискладовий тест» («відповідно до закону» – «легітимна мета» – «необхідність в демократичному суспільстві») та ілюструються на прикладі конкретних справ (наприклад, справи **«Швидка проти України»**, яка показує нетиповий приклад свободи вираження поглядів (відрізання стрічки). Хоча в міні-лекції наводяться приклади щодо захисту прав, гарантованих багатьма статтями Конвенції (зокрема, щоб показати єдність підходів Суду та конкретизацію змісту принципу верховенства права), основним «фоном» для розкриття цих концепцій слугує передусім стаття 8 Конвенції, оскільки наступні ситуативні завдання для роботи в малих групах стосуватимуться прав, гарантованих цією статтею. Тому звертається увага на зміст і структуру цієї статті (п.1 – право, п.2 – випадки виправданості втручання), а також показуються різні аспекти: негативний обов'язок – не позбавляти і не втручатися у право, позитивний – забезпечити залучення особи при прийнятті рішень, що її стосуються, дотримуватися балансу, з'ясувати, чи була «нагальна суспільна потреба» і т.д., причому розкривається як цивільний, так і кримінальний аспект (оскільки, наприклад, кримінальна частина статті 8 розглядатиметься й у четвертому модулі).

Аналогічний підхід спостерігається у другому модулі у міні-лекції, присвяченій захисту права власності (де наводяться приклади втручання та контролю за використанням власності як з цивільного, так і з кримінального судочинства).

Завдання для обговорення в малих групах сконструйовані таким чином, щоб учасники та учасниці набули практичних навичок застосування конвенційних положень, які розкриваються в практиці ЄСПЛ. Зокрема, якщо ситуативне завдання 1 має в своїй основі конкретне рішення ЄСПЛ, то ситуативне завдання 2, хоча також базується на реальній судовій справі, має на меті набуття навичок розмежування між правом власності, гарантованим П1-1, та правом на повагу до житла, що охоплюється статтею 8 Конвенції, а також розуміння соціального контексту здійснення правосуддя (чи була дискримінація; які наслідки це мало; чи це вплинуло на реалізацію прав, гарантованих Конвенцією і яких саме і т.п.).

Після презентації напрацювань у малих групах судді мають можливість обговорити проблемні моменти під час пленарної дискусії.

Міні-лекція у третьому модулі щодо основних принципів справедливого суду – має 2 частини: загальні вимоги справедливого судового розгляду (гарантованого пунктом першим статті 6 Конвенції), якими є розгляд справи незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону, розгляд справи в розумний строк, обґрунтованість судового рішення тощо, та кримінальний аспект, зокрема, дотримання принципу презумпції невинуватості та мінімальних гарантій прав обвинуваченого відповідно до пунктів 2 та 3 статті 6 Конвенції.

Міні-лекції щодо оцінки обґрунтованості клопотань про обрання запобіжного заходу та втручання у права, гарантовані статтями 5 та 8 Конвенції (четвертий модуль) та стосовно принципу змагальності (п'ятий модуль) є практично спрямованими, містять не лише посилання на практику ЄСПЛ, але й конкретні приклади порушень конвенційних стандартів у справах щодо України та покликані допомогти учасникам та учасницям тренінгу оволодіти уміннями визначати положення процесуального закону, Конвенції та практики ЄСПЛ, які регулюють правовідносини в контексті конкретної ситуації, з метою недопущення порушень у майбутньому.

У кримінальній частині тренінгу також передбачена робота у малих групах (обговорення модельної справи).

Слід наголосити, що фабули справ, які пропонуються для роботи в малих групах в кожному з модулів, для усіх груп одні й ті ж самі, однак блоки запитань до них є різними для кожної з малих груп.

ІНТЕРАКТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

Інтерактивна методика передбачає постійний обмін досвідом (коли досвід кожного учасника є джерелом спільного досвіду усіх) та взаємне збагачення знаннями учасників і викладачів. Тому важливим є не лише подання теоретичного матеріалу у вигляді міні-лекцій (зі слайдами), але й активне обговорення, а також моделювання ситуацій.

Методика викладання цього курсу передбачає:

- перегляд відеофільму про ЄСПЛ;
- виконання індивідуальних завдань (перше – у формі тестування щодо фільму про ЄСПЛ з подальшим обговоренням (при можливості супроводжується експрес-опитуванням); друге – шляхом заповнення аналітичної схеми щодо позитивних та негативних зобов'язань держави);
- міні-лекції з використанням презентацій MS PowerPoint на теми, що відповідають назвам модулів,
- виконання 3 практичних завдань у малих групах:
 - щодо позитивних зобов'язань держави на прикладі рішення ЄСПЛ «Гарнага проти України»;
 - щодо захисту права власності та права на повагу до житла;
 - щодо кримінального провадження (досудове слідство та судовий розгляд).
- демонстрацію відеоролика про способи пошуку інформації щодо рішень та ухвал ЄСПЛ у базі даних документів HUDOC та на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України або демонстрацію пошуку в режимі он-лайн;
- модеровану дискусію стосовно практики застосування рішень ЄСПЛ національними судами з посиланням на конкретні рішення ЄСПЛ.

Обговорення ситуацій, їх моделювання, обґрунтування прийнятого рішення сприятиме набуттю й удосконаленню суддями практичних навичок щодо розгляду справ із урахуванням практики ЄСПЛ.

Програмою курсу передбачено також набуття «технічних» навичок, наприклад, щодо пошуку рішень ЄСПЛ у базі документів HUDOC та на інших інтернет-ресурсах, обмін досвідом стосовно застосування практики ЄСПЛ тощо.

Залишається висловити сподівання, що як змістовне наповнення курсу, так і методика його викладання сприятимуть досягненню учасниками та учасницями навчальних цілей та очікуваних результатів та загалом поглибленню розуміння суддівським корпусом цінностей демократичного суспільства, які захищає Конвенція.

**СТАНДАРТИЗОВАНА ПРОГРАМА КУРСУ
«ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ»:**

Дата _____

Місце проведення: _____

День 1
Початок: 10:00
Завершення: 17:00

День 2
Початок: 10:00
Завершення: 13:00

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ КУРСУ

Очікується, що по закінченні курсу учасники та учасниці:

Загальні питання

- знатимуть понятійний апарат («негативні та позитивні зобов'язання», «втручання», «умови виправданості втручання», «законність», «необхідність в демократичному суспільстві», «пропорційність» та ін.);
- знатимуть окремі рішення ЄСПЛ, серед яких 7 – доволі ґрунтовно:
 - **«Гарнага проти України»** (заява № 20390/07), рішення від 16.05.2013 р.;
 - **«Кривіцька та Кривіцький проти України»** (заява № 30856/03), рішення від 02.12.2010 р.;
 - **«Веніамін Тимошенко та інші проти України»** (заява № 48408/12), рішення від 02.10.2014 р.;
 - **«Олександр Волков проти України»** (заява № 21722/11), рішення від 09.01.2013 р.;
 - **«Серявін та інші проти України»** (заява № 4909/04), рішення від 10.02.2010 р.;
 - **«Нечипорук і Йонкало проти України»** (заява № 42310/04), рішення від 21.04.2011 р.;
 - **«Сергій Шевченко проти України»** (заява № 32478/02), рішення від 04.04.2006 р.;
- знатимуть вимоги «трискладового тесту» («згідно із законом», в т.ч. вимоги до якості «закону» у світлі практики ЄСПЛ; легітимна мета та необхідність у демократичному суспільстві) та вмітимуть його застосовувати;
- розрізнятимуть, розумітимуть негативні і позитивні зобов'язання держави, вмітимуть відносити зобов'язання до певного виду;
- знатимуть підстави виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, та вмітимуть оцінювати виправданість втручання з урахуванням практики ЄСПЛ;
- вмітимуть співвідносити національне законодавство з Конвенцією та застосовувати Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права та тлумачити національне законодавство в дусі практики ЄСПЛ;
- вмітимуть системно аналізувати рішення ЄСПЛ та знаходити правову позицію в рішенні ЄСПЛ (те рішення, яке стосується справи або проблеми);
- вмітимуть правильно співставляти обставини справи, яка розглядається національним судом, та справ ЄСПЛ, на які планує посилатись суддя (чи підходять обставини справи та чи застосовна відповідна стаття Конвенції);
- вмітимуть знаходити рішення ЄСПЛ на інформаційних ресурсах, зокрема у базі документів HUDOC, на сайті Міністерства юстиції України, та користуватися освітніми ресурсами Програми HELP;
- вмітимуть обґрунтовувати прийняте рішення з використанням у разі необхідності практики ЄСПЛ.

Цивільна частина

- знатимуть сферу застосування статті 8 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції (П1-1);
- вмітимуть розрізняти гарантії права на повагу до житла і права власності відповідно до Конвенції;
- розумітимуть соціальний контекст справ і вмітимуть визначати наявність чи відсутність дискримінації у користуванні правами, гарантованими статтями 8 і П1-1;
- вмітимуть організувати підготовку і розгляд справи з дотриманням принципів статті 6; розумітимуть роль прокурора в цивільному процесі в контексті забезпечення рівності сторін.

Кримінальна частина

- вмітимуть визначати положення процесуального закону, Конвенції та практики ЄСПЛ, які регулюють праввідносини в контексті конкретної ситуації;
- вмітимуть забезпечувати принцип змагальності на всіх стадіях кримінального процесу (розмежували повноваження прокурора, сторони захисту щодо доведення вини поза розумним сумнівом);
- вмітимуть оцінювати обґрунтованість слідчим суддею клопотань щодо обрання запобіжного заходу та втручання в права, гарантовані статтями 5 і 8 Конвенції;
- вмітимуть перевіряти обґрунтованість постанов про закриття кримінальних проваджень щодо жорстокого поводження та смерті особи в контексті статей 2 і 3 Конвенції;
- вмітимуть ідентифікувати ситуації, коли слід застосовувати ст. 206 КПК (загальний обов'язок судді щодо захисту прав людини);
- вмітимуть визначати допустимість доказів, виходячи з положень КПК та практики ЄСПЛ;
- вмітимуть забезпечувати принцип змагальності на усіх стадіях кримінального процесу;
- вмітимуть визначати ситуацію, коли мала місце провокація вчинення злочину;
- вмітимуть визначати основні аргументи сторін для їх відображення під час написання вирок.

ПРОГРАМА ТРЕНІНГУ

ДЕНЬ ТИЖНЯ, ДАТА	
09.30 – 10.00	Реєстрація учасників
10.00 – 10.30	Привітання, знайомство та очікування учасників
10.30 – 10.50	Демонстрація фільму про Європейський суд з прав людини
10.50 – 11.20	Індивідуальне завдання № 1 (Тестування щодо фільму з подальшим обговоренням)
11.20 – 11.40	Перерва
11.40 – 12.00	Позитивні та негативні зобов'язання держави (міні-лекція з презентацією) Тренер:
12.00 – 12.10	Індивідуальне завдання № 2 Заповнення аналітичної схеми
12.10 – 13.00	Практичне завдання № 1 (за матеріалами рішення ЄСПЛ у справі «Гарнага проти України»): <ul style="list-style-type: none"> • опрацювання тексту рішення і обговорення в малих групах • доповіді груп (3 групи) • коментар тренера/експерта з викладенням загальних засад, які мають значення при розгляді цієї справи
13.00 – 14.00	Обід
14.00 – 14.30	Захист права власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції) (міні-лекція з презентацією) Тренер:
14.30 – 15.20	Практичне завдання № 2 (захист права власності та права на повагу до житла) <ul style="list-style-type: none"> • опрацювання завдання і обговорення в малих групах • доповіді груп (3 групи) • коментар тренера/експерта з викладенням загальних засад, які мають значення при розгляді цієї справи
15.20 – 15.40	Перерва
15.40 – 16.20	Особливості застосування статті 6 Конвенції: цивільний і кримінальний аспекти (міні-лекція з презентацією) Тренер:

16.20 – 16.40	Практика застосування рішень ЄСПЛ національними судами. Варіанти посилання на конкретні рішення ЄСПЛ (модерована дискусія) <i>Модератор:</i>
16.40 – 16.55	Демонстрація пошуку інформації щодо рішень та ухвал Європейського суду з прав людини на ресурсах: HUDOC, HELP, сайт Міністерства юстиції України, сайт Національної школи суддів України та ін. (за темами, країнами, статтями, узагальнення, статистичні дані)
16.55 – 17.00	Завершення першого дня тренінгу

ДЕНЬ ТИЖНЯ, ДАТА	
10.00 – 10.05	Вступ до другого дня тренінгу
10.05 – 10.30	Оцінка обґрунтованості клопотань про обрання запобіжного заходу та втручання в права, гарантовані статтями 5 та 8 Конвенції (міні-лекція з презентацією) <i>Тренер:</i>
10.30 – 11.00	Практичне завдання № 3 (кримінальне провадження, досудове слідство) <ul style="list-style-type: none"> • презентація фабули кримінальної справи • робота в малих групах • доповіді груп з коментарями тренера/експерта
11.00 – 11.20	Забезпечення принципу змагальності на всіх стадіях судового процесу (міні-лекція з презентацією) <i>Тренер:</i>
11.20 – 11.40	<i>Перерва</i>
11.40 – 12.30	Практичне завдання № 3 (кримінальне провадження, судовий розгляд) <ul style="list-style-type: none"> • презентація фабули кримінальної справи • робота в малих групах • доповіді груп з коментарями тренера/експерта
12.30 – 13.00	Підведення підсумків. Анкетування

ТРЕНІНГ: «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ» (ДЛЯ СУДДІВ МІСЦЕВИХ ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ)

Дата, місце проведення

Індивідуальне завдання № 1

ТЕМА: ЗАПИТАННЯ ДО ФІЛЬМУ ПРО ЄСПЛ

П.І.П.: _____

Група: _____

ЗАВДАННЯ: ВИБЕРІТЬ ІЗ ЗАПРОПОНОВАНИХ ОДНУ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ

1. КОМУ КОНВЕНЦІЯ ГАРАНТУЄ ЗАХИСТ ЗАКРІПЛЕНИХ У НІЙ ПРАВ І СВОБОД?

1. Виключно громадянам держави-члена Конвенції
2. Усім, хто перебуває під юрисдикцією держав-членів Конвенції
3. Тільки тим, хто звертається із заявою до ЄСПЛ

2. ЧИ МОЖЕ ГРОМАДЯНИН США ЗВЕРНУТИСЯ ДО ЄСПЛ З ЗАЯВОЮ ДО ФРАНЦІЇ?

1. Так
2. Ні

3. ЧИ ПІДПАДАЄ ПІД ДІЮ КОНВЕНЦІЇ ЗАЯВА ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ, ПРАВА ЯКОГО БУЛИ ПОРУШЕНІ В СЕРПНІ 1997 РОКУ (ЗА ЗАГАЛЬНИМ ПРАВИЛОМ)?

1. Так
2. Ні

4. ЧИ МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИСЬ НОРМИ КОНВЕНЦІЇ ДО ВИПАДКІВ ЗНИКНЕННЯ ОСОБИ У РАЗІ, ЯКЩО ДЕРЖАВА НЕ ВИЗНАЄ ЦЬОГО ФАКТУ?

1. Ні, не можуть
2. Можуть, за ст. 2 Конвенції
3. Можуть, за ст. 3 Конвенції
4. Можуть, за ст. 5 Конвенції

5. ЧИ Є ВИПРАВДАНИМ ЗАСТОСУВАННЯ НЕНАЛЕЖНОГО ПОВОДЖЕННЯ ДО ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ОСОБЛИВО ТЯЖКИЙ ЗЛОЧИН?

1. Є виправданим, оскільки держава має свободу розсуду у цьому питанні
2. Є виправданим, лише якщо це передбачено законом
3. Є виправданим, якщо це здійснюється в суспільних інтересах
4. Ні, не є виправданим

6. У ЯКІЙ ІЗ НАВЕДЕНИХ СПРАВ ЄСПЛ РОЗГЛЯДАВ ПРАВО НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ:

1. Селмуні проти Франції
2. Сьорінг проти Сполученого Королівства
3. Фон Ганновер проти Німеччини
4. Бурдов проти Росії

7. ЯКІ САНКЦІЇ МОЖУТЬ БУТИ ЗАСТОСОВАНІ ДО ДЕРЖАВИ У РАЗІ НЕВИКОНАННЯ НЕЮ РІШЕНЬ ЄСПЛ?

1. Позбавлення громадян цієї держави права звертатися із заявами до ЄСПЛ
2. Постановлення «пілотного рішення»
3. Постановлення окремого рішення Великої Палати
4. Політичний тиск

8. ЯКІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДАЛИСЯ У РІШЕННІ ЄСПЛ У СПРАВІ «СЕРЯВІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (ПОПЕРЕДНЄ ОПРАЦЮВАННЯ)?

1. Зміна імені фізичної особи	5. Переобладнання горища
2. Виселення з квартири	6. Позбавлення права власності
3. Мотивованість судового рішення	7. Незалежність суду
4. Визнання заповіту недійсним	8. Розгляд справи у розумний строк

9. ЯКІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДАЛИСЯ У РІШЕННІ ЄСПЛ У СПРАВІ «ГАРНАГА ПРОТИ УКРАЇНИ» (ПОПЕРЕДНЄ ОПРАЦЮВАННЯ)? Дайте відповідь своїми словами.

НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ

ВИЗНАЧЕННЯ «ЗАКОНУ»

Під терміном «**закон**»... слід розуміти як норми, встановлені писаним правом, так і правила, що сформувалися у прецедентному праві. Закон має відповідати якісним вимогам, насамперед вимогам «доступності» та «передбачуваності»

*Рішення у справі «Толстой-Мілославський проти
Сполученого Королівства»
від 13.07.1995 р., § 37*

ВИМОГИ ДО «ЗАКОНУ»

- ▶ наявність законодавства, що передбачає можливість втручання
- ▶ доступність
- ▶ чіткість закону з тим, щоб особа могла передбачати й мати можливість врегулювати свою поведінку

ПОРУШЕННЯ

- **відсутність закону** («Вєренцов проти України», рішення від 11.04.2013 р., заява № 20372/11)
- **недотримання закону** («Андрій Руденко проти України», рішення від 21.12.2010 р., заява № 35041/05)
- **нечіткість закону, колізія або неузгодженість практики** («Щокін проти України», рішення від 14.10.2010 р., заяви №№ 23759/03, 37943/06; «Серков проти України», рішення від 7.07.2011 р., заява № 39766/05)

**ПРИКЛАД:
РІШЕННЯ У СПРАВІ
«ШВИДКА ПРОТИ УКРАЇНИ»**

1. ЗАКОННІСТЬ

► Суд доходить висновку, що визнання заявниці винною у дрібному хуліганстві та застосування до неї стягнення, передбаченого відповідним положенням, відповідає вимозі щодо законності

2. ЗАКОННА МЕТА

► Застосований до заявниці захід переслідував легітимну мету захисту громадського порядку та прав інших громадян

3. НЕОБХІДНІСТЬ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

- ▶ ЄСПЛ визнав покарання заявниці непропорційним переслідуваній меті
Чому?

НЕОБХІДНІСТЬ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

- ▶ причини, що виправдовують втручання, є «відповідними та достатніми»
- ▶ для такого втручання є «нагальна суспільна потреба»
- ▶ втручання пропорційне законній меті

ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

НЕГАТИВНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ
НЕ ЗАВАЖАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНІ ВІЛЬНО
КОРИСТУВАТИСЯ СВОЇМИ ПРАВАМИ
ДОПОВНЮЄТЬСЯ ПОЗИТИВНИМ
ОБОВ'ЯЗКОМ ДЕРЖАВИ ЩОДО СТВОРЕННЯ
УМОВ ДЛЯ ВІЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИХ ПРАВ
ТА, В РАЗІ ПОТРЕБИ, ЇХ ЗАХИСТУ З БОКУ
ДЕРЖАВИ

ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

«Хоча основним об'єктом багатьох положень Конвенції є захист особи від свавільного втручання з боку органів державної влади, тим не менш на додаток можуть існувати позитивні обов'язки держави для забезпечення належної поваги до відповідних прав»

СТАТТЯ 8 КОНВЕНЦІЇ

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції
2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб

ОСОБЛИВОСТІ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

- ▶ поняття «поваги» до приватного та сімейного життя в розумінні ЄСПЛ
- ▶ сфера дії ст. 8 Конвенції, обсяг прав, гарантованих нею
- ▶ взаємозв'язок прав, гарантованих ст. 8 Конвенції, і «класичної» класифікації справ, що можуть розглядатися в судах

ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ

- ▶ ім'я, прізвище особи (зміна, написання)
- ▶ зовнішній вигляд особи
- ▶ визначення персональної ідентичності (спосіб одягатись, сексуальна ідентичність)
- ▶ право визначати своє приватне життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб

СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ

- ▶ «Право батьків і дітей бути поряд один з одним»

ЖИТЛО

Те, чи є конкретне місце проживання «житлом», що підлягає захисту на підставі п. 1 ст. 8 Конвенції, залежить від наявності достатніх та триваючих зв'язків із конкретним місцем

Рішення у справі «Прокопович проти Росії» від 18.11.2004 р., заява № 58255/00, п. 36

ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ОБОВ'ЯЗКИ ЩОДО ПОВАГИ ДО ЖИТЛА?

- ▶ Не втручатися (негативні обов'язки):
 - не здійснювати обшуку
 - не позбавляти житла (не виселяти)
- ▶ Забезпечити право (позитивні обов'язки):
 - надати?

РІШЕННЯ У СПРАВІ «МАРКС ПРОТИ БЕЛЬГІЇ»

«... у контексті права на повагу до сімейного життя ця стаття не тільки примушує державу утримуватися від втручання; на додаток до таких негативних заходів у цьому випадку можуть з'являтися позитивні обов'язки, що походять від ефективної поваги до сімейного життя»

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ГАРНАГА ПРОТИ УКРАЇНИ»

Оскільки державні органи не забезпечили балансу відповідних інтересів, вони не виконали своє позитивне зобов'язання щодо забезпечення права заявниці на повагу до її приватного життя. Відповідно ЄСПЛ визнав порушення ст. 8 Конвенції

ПРИКЛАДИ ПОЗИТИВНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЄКПЛ

- ▶ *обов'язок ефективного розслідування випадку смерті особи (ст. 2 Конвенції)*
- ▶ *обов'язок створити систему, яка б встановила відповідальність лікарів за смерть особи і надала жертвам відшкодування*
- ▶ *обов'язок ефективно розслідувати обґрунтовані скарги особи на жорстоке поводження (ст. 3 Конвенції)*
- ▶ *обов'язок забезпечити нормальні умови у місцях позбавлення волі (ст. 3 Конвенції)*

ІНШІ ПРИКЛАДИ

- ▶ *обов'язок забезпечити безпеку учасників мирного зібрання за умови завчасного сповіщення (ст. 11 Конвенції)*
- ▶ *обов'язок розслідувати зникнення майна (ст. 1 Першого протоколу)*
- ▶ *обов'язок проведення вільних виборів (ст. 3 Першого протоколу)*

ТРЕНІНГ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ» (ДЛЯ СУДДІВ МІСЦЕВИХ ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ)

Дата, місце проведення

Індивідуальне завдання № 2

ТЕМА: ПОЗИТИВНІ/НЕГАТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ

П.І.П.: _____

Група: _____

ЗАВДАННЯ: БУДЬ-ЛАСКА, ЗГРУПУЙТЕ НАВЕДЕНІ НИЖЧЕ ПРИКЛАДИ ТА ЗАПОВНІТЬ ТАБЛИЧКУ:

1. обов'язок не піддавати людину тортурам;
2. обов'язок розслідувати факти зникнення особи;
3. обов'язок не вдаватися до поведження, яке принижує гідність;
4. обов'язок не втручатися у приватне життя;
5. обов'язок проводити обшук лише на підставі рішення суду, коли для цього є законодавчі підстави, законна мета і нагальна необхідність;
6. обов'язок забезпечити свободу віросповідання;
7. обов'язок не піддавати дискримінації;
8. обов'язок розслідувати факти знищення майна особи.

Позитивні зобов'язання держави	Рішення ЄСПЛ

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОБОТИ В ГРУПАХ 1

(на основі рішення ЄСПЛ у справі «Гарнага проти України»)

Ознайомтеся з текстом рішення ЄСПЛ у справі «Гарнага проти України». Дайте відповідь на запитання та обґрунтуйте її (з посиланням на конкретні пункти рішення)

Запитання до учасників:

1. Чи захищається право особи на зміну «по-батькові» Конвенцією? Обґрунтуйте відповідь. Якщо так, то якою статтею?
2. Чи було втручання у право, гарантоване Конвенцією? У чому саме воно проявлялося?
3. Чи було втручання здійснене відповідно до закону і чи мало воно законну мету?
4. Чи було втручання пропорційним? Якщо ні, то в чому проявилась непропорційність втручання держави у захищене право заявниці на зміну її по-батькові?
5. Які конкуруючі інтереси суб'єктів "зважувалися" у цій справі? Чи було дотримано справедливого балансу між конкуруючими інтересами особи та суспільства в цілому в контексті цієї справи?
6. У чому полягав позитивний обов'язок держави?
7. Чи були правові підстави у національних судів для застосування положення ЄКПЛ та практику ЄСПЛ безпосередньо, як джерело права, під час розгляду заяви пані Гарнаги?

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ
(СТАТТЯ 1 ПЕРШОГО
ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ)

ОСОБЛИВОСТІ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

- ▶ стосується «кожного» – фізичної особи незалежно від громадянства та недержавних юридичних осіб
- ▶ «мирне володіння»
- ▶ автономне тлумачення «майна»
- ▶ структура ст. 1 Першого протоколу

КОНЦЕПЦІЯ «МАЙНА»

- ▶ існуюче рухоме та нерухоме майно; кошти
- ▶ акції; патенти, ліцензії
- ▶ клієнтура; нематеріальні активи
- ▶ «законні сподівання» щодо отримання коштів відповідно до умов угоди
- ▶ борг за судовим чи арбітражним рішенням тощо

СТРУКТУРА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

Три норми:

1. перше речення п. 1 – ця загальна норма закріплює принцип мирного володіння майном
2. друге речення п. 1 – містить умови позбавлення власності
3. пункт 2 – норма визнає право держав здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів

ЩО ТАКЕ ВТРУЧАННЯ?

Будь-які дії з боку держави, спрямовані на позбавлення, обмеження чи звуження прав особи щодо володіння, користування і розпорядження майном у межах, закріплених Конвенцією

ЗАКОННІСТЬ (ПРАВОМІРНІСТЬ) ВТРУЧАННЯ

- ▶ наявність законодавства, яке передбачає можливість втручання
- ▶ доступність
- ▶ чіткість закону для можливості особи передбачити і врегулювати поведінку

МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ

- ▶ наявність правових підстав (лише в порядку, встановленому законом)
- ▶ наявність легітимної мети для застосування обмежень («в інтересах суспільства»)
- ▶ пропорційність (забезпечення справедливої рівноваги між інтересами суспільства та необхідністю дотримання фундаментальних прав окремої особи)

ПОРУШЕННЯ

- ▶ *недотримання закону*
- ▶ *нечіткість закону або колізія НПА*
- ▶ *неузгодженість практики застосування закону (зміна практики без мотивування)*
- ▶ *ігнорування норм закону з огляду на відсутність коштів у бюджеті*

ВИПРАВДАНІСТЬ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО ВЛАСНОСТІ

Втручання у право власності є допустимим лише тоді, коли воно переслідує легітимну мету в суспільних інтересах.

Аналогічні ст.ст. 8–11 (т.зв. «трискладовий тест»), однак «в суспільних інтересах» не дорівнює «необхідний в демократичному суспільстві»

ВИЗНАЧЕННЯ ЛЕГІТИМНОСТІ МЕТИ

- ▶ *межі свободи розсуду законодавця*
- ▶ *відсутність дискримінаційних цілей*
- ▶ *має бути достатньо важливою для виправдання обмеження права*

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ

- ▶ має існувати пропорційність між метою і засобами, що використовуються для її досягнення
- ▶ втручання повинне здійснюватися з дотриманням «справедливого балансу»

СПРАВЕДЛИВИЙ БАЛАНС

- ▶ між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи
- ▶ оцінюється після того, коли встановлено, що втручання відповідає вимогам законності

НЕПРОПОРЦІЙНЕ ВТРУЧАННЯ

- ▶ вилучення майна без виплати компенсації, розумно прив'язаної до його ринкової вартості
- ▶ постійні затримки відшкодування у поєднанні з відсутністю ефективних засобів, тривалий стан невизначеності
- ▶ невиконання позитивного обов'язку (ефективного розслідування зникнення майна)

КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ВЛАСНОСТІ

- ▶ стосується **не позбавлення** власності, а суверенних повноважень держави **регулювати відносини** власності
- ▶ може мати різні форми: планування міст, регулювання орендних відносин, регулювання ЗЕД тощо
- ▶ забезпечення сплати податків чи зборів/штрафів

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОБОТИ В ГРУПАХ 2

МОДЕЛЬНА СПРАВА_ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА НА ПОВАГУ ДО ЖИТЛА

До ЄСПЛ звернулася заявниця, яка стверджує про порушення статей 6, 8, 13 Конвенції, статті 1 Першого протоколу та статті 14 Конвенції у поєднанні зі статтями 8 та 1 Першого протоколу. Ознайомтеся з фабулою справи та обговоріть в малих групах питання, що наведені нижче.

Рішенням сільської ради в 2005 році Куцому А. безоплатно передано в приватну власність земельну ділянку 0.10 га на території сільської ради для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд.

В подальшому в 2005 році Куций А. відповідно до договору дарування подарував належну йому земельну ділянку громадянину Петрову Б., який отримавши на неї державний акт, в тому ж році продав її громадянину Жиганову В., який отримав державний акт на право власності на вказану земельну ділянку і став останнім її власником.

Отримавши всі відповідні дозволи Жиганов В. в 2006 році розпочав будівництво будинку, став проживати з цивільною дружиною (ромської національності) та п'ятьма дітьми в незавершеному будівництвом будинку, оскільки у нього не було іншого житла. Однак, будинок не був зданий в експлуатацію в установленому законом порядку, право власності на будинок не оформлено.

В 2008 році проведеною прокуратурою перевіркою було встановлено, що рішення сільської ради в 2005 році про безоплатну передачу Куцому А. вказаної земельної ділянки не приймалося, а було підроблене головою та секретарем сільської ради, щодо яких було порушено кримінальну справу.

В 2009 році прокурор звернувся до суду з позовом в інтересах громади в особі сільської ради до громадянина Куцого А, громадянина Петрова Б., громадянина Жиганова В. про визнання недійсними державних актів на право власності на земельну ділянку, договорів відчуження, витребування земельної ділянки в комунальну власність.

Позов був забезпечений заборонаю вчиняти дії по завершенню будівництва.

Позов прокурора про визнання недійсними державних актів на право власності на земельну ділянку, договорів відчуження, витребування земельної ділянки в комунальну власність було задоволено судом першої інстанції, апеляційним та касаційним судом рішення суду першої інстанції залишено в силі. Земельну ділянку повернуто в комунальну власність.

Громадянин Жиганов В., маючи на меті захист своїх майнових прав, звернувся в суд з позовом до сільської ради та попередніх власників земельної ділянки про визнання його добросовісним набувачем та визнання права власності на земельну ділянку.

Після проголошення рішення судом 1 інстанції, яким у задоволенні його позову було відмовлено, громадянин Жиганов В. раптово помер від серцевого нападу.

Дружина Жиганова В., оскільки була неписьменна, і хоч розмовляла українською мовою, однак не вміла читати і писати українською мовою, у судовий процес як правонаступник померлого чоловіка не вступила, апеляцію на дане судове рішення не подала, спадщину після чоловіка не оформила, оскільки отримала відмову в нотаріальній конторі з цього приводу, так як не являлась офіційно членом сім'ї і не мала судового рішення на підтвердження факту фактичного проживання у шлюбі із Жигановим В.

Однак, вважаючи себе фактичною співвласницею вказаного майна, дружина Жиганова В. в подальшому, все ж подала позов з цих самих підстав про визнання себе добросовісним власником, проте в задоволенні позову їй було відмовлено, оскільки шлюб не був офіційно зареєстрований, спадщину вона не оформила, а отже була неналежним позивачем.

Під час розгляду справи дружина Жиганова зверталася до сільської ради з заявою про надання їй земельної ділянки у власність (заяву замість неї написали в сільраді), однак рішенням ради їй було відмовлено.

Дружина Жиганова і діти не мали жодної реєстрації місця постійного проживання, вона ніде не працювала, кілька разів притягувалась до адміністративної відповідальності.

Орган опіки та піклування до участі в справах не залучався, хоча позивач наголошувала на тому, що діє в інтересах неповнолітніх дітей, які не мають іншого місця проживання.

Дружина Жиганова не оскаржувала рішення суду, яким їй було відмовлено у визнанні права власності на земельну ділянку. Коштів на правову допомогу в неї не було, а Закон про безоплатну правову допомогу ще не був прийнятий. Прокурор не міг представляти її інтереси, оскільки був зацікавленою особою (позивачем) в дотичній справі. Рішення набрало законної сили.

Поки тривав розгляд справ, сім'я Жиганова проживала в недобудованому будинку, без електроенергії, вела домашнє господарство, підзаробляла перекупкою та торгівлею сільгосптоварами.

Питання неблагополуччя сім'ї неодноразово було предметом висвітлення у місцевих ЗМІ. Волонтери поширили фото дітей Жиганова у соціальних мережах з метою збору дитячого одягу, взуття, шкільного приладдя та продуктів харчування для цієї сім'ї.

Діти були забезпечені необхідними для життя засобами, деякі навчаються в місцевій школі.

Заявниця стверджувала, що держава порушила такі її права:

- ст.1 Протоколу №1 (право на володіння своїм майном, оскільки земля була придбана та будинок будувався за кошти подружжя, що проживало у шлюбі, хоч і незареєстрованому);

- ст.8 ЄКПЛ (право на повагу до житла та вільний його вибір);
- ст.6 ЄКПЛ (несправедливий розгляд справи через те, що вона мала практичні перепони доступу до суду в зв'язку з неграмотністю, для неї була недоступною правова допомога, інтереси неповнолітніх дітей не були захищені через неналежну роботу уповноважених органів);
- ст.14 (дискримінація за ознакою національності, майнового стану, соціальної поведінки);
- ст.13 (неефективність засобів правового захисту, ніде не зареєстрована особа (БОМЖ) фактично позбавлена багатьох прав).

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ В МАЛИХ ГРУПАХ:

- Групам надається 15 хв. на обговорення фабули та вироблення позиції групи.
- З групами працюють фасилітатори.
- У групах обираються: особа, яка готує нотатки, та доповідач.
- Для представлення результатів групі надається 5 хв.
- Кожна група виконує окреме завдання.

Завдання для групи 1:

1. Що є «майном»? Обґрунтуйте право на мирне володіння майном в контексті статті 1 Першого протоколу.
2. У чому полягало втручання у право власності заявниці?
3. Чи було, на вашу думку, порушення статті 14 у поєднанні зі статтею П1-1?

Завдання для групи 2:

1. Що є «житлом»? Обґрунтуйте право на повагу до житла заявниці в контексті статті 8 Конвенції
2. У чому полягало втручання у право заявниці на повагу до приватного життя і житла, гарантованого статтею 8?
3. Чи було, на вашу думку, порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 8?

Завдання для групи 3:

1. Чи було дотримано справедливого балансу при втручанні у права, гарантовані статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого Протоколу?
2. Обґрунтуйте наявність чи відсутність дискримінації у поєднанні зі статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.
3. Чи мала заявниця ефективні засоби правового захисту відповідно до Конвенції?

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ
СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ:
ЦИВІЛЬНИЙ ТА КРИМІНАЛЬНИЙ
АСПЕКТИ**

РІВНІСТЬ СТОРІН У ПРОЦЕСІ

- ▶ відсутність сприятливіших умов у наданні доказів та представленні позиції
- ▶ розуміння «справедливого балансу» між сторонами – вимагає, щоб кожній стороні надавалася розумна можливість представити справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону в суттєво невигідне становище стосовно другої сторони

ПУБЛІЧНІСТЬ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

- ▶ **«Белашев проти Росії»**, рішення від 4.12.2008 р., заява № 28617/03
- ▶ **«Шагін проти України»**, рішення від 10.12.2009 р., заява № 20437/05
- ▶ **«Лучанінова проти України»**, рішення від 9.06.2011 р., заява № 16347/02

ДОСТУП ДО СУДУ

- ▶ можливість подати заяву до суду
- ▶ обов'язок суду розглянути справу по суті з винесенням остаточного рішення у справі
- ▶ обов'язкове виконання рішення в розумний строк

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

- ▶ Повноваження вищих судових органів стосовно перегляду мають реалізовуватись для виправлення судових помилок та недоліків судочинства, а не для здійснення нового судового розгляду
- ▶ При цьому перегляд не повинен фактично підміняти собою апеляцію, а власне можливість існування двох точок зору на один предмет не є підставою для нового розгляду

КРИМІНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ

ПОРУШЕННЯ:

- при виголошенні публічних заяв політиками і прокурорами про чиясь винуватість задовго до закінчення судового процесу
- коли судові рішення, що не є обвинувальним вироком, відображає думку про винуватість особи
- під час затримання осіб, підозрюваних та/або обвинувачуваних у вчиненні злочину, і обрання їм запобіжного заходу

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ (П. 1 + П. 3 «С» СТАТТІ 6)

- ▶ *Право підсудного особисто брати участь в судовому засіданні – справа «Чопенко проти України», рішення від 15.01.2015 р., заява № 17735/06*

ПРАВО НА ДОПИТ СВІДКА (П. 1 + П. 3 «D» СТАТТІ 6)

- ▶ *«Хайров проти України», рішення від 15.11.2012 р., заява № 19157/06*
- ▶ *«Гріненко проти України», рішення від 15.11.2012 р., заява № 33627/06*
- ▶ *«Жуковський проти України», рішення від 3.03.2011 р., заява № 31240/03*

ДОКАЗИ

Функцією ЄСПЛ за п. 1 ст. 6 Конвенції є не встановлення незаконності деяких компонентів доказів, а вивчення питання: чи не призвела така «незаконність» до порушення будь-якого права, що захищається Конвенцією

Рішення у справі Ali v. Romania (№ 2) від 15.01.2014 р., заява № 30595/09

ЗАТРИМКИ РОЗСЛІДУВАННЯ (ЗВ'ЯЗОК СТАТТІ 6 ТА СТАТТІ 2 ЄКПЛ)

Істотна затримка у розслідуванні замаху на життя може сама по собі підірвати громадську впевненість у дотриманні органами влади принципу верховенства права та порушити питання за ст. 2 Конвенції

Справа «Бучинська проти України»,
рішення від 30.04.2015 р., заява № 35493/10

ТРИВАЛІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

- складність справи
- поведінка заявника та компетентних органів влади
- тримання особи під вартою до завершення провадження вимагає особливої старанності органів влади

Справа «Баришевський проти України»,
рішення від 26.02.2015 р., заява № 71660/11

ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ВИРОКУ

- ▶ *ігноруючи конкретний, доречний і важливий довод заявника, національні суди не виконують своїх зобов'язань за п. 1 ст. 6 Конвенції*
- ▶ *зазначена вимога в контексті кримінального провадження є ще суворішою*

ПОШУК РІШЕНЬ ЄСПЛ У БАЗІ ДОКУМЕНТІВ HUDOC

HTTP://HUDOC.ECHR.COE.INT/SITES/RUS

HUDOC – інформаційно-правова система, що дозволяє знайомитися з практикою ЄСПЛ. Розміщена на офіційному сайті Суду. Містить десятки тисяч постанов та рішень Суду, викладення фактів, узагальнених висновків, повідомлень у справах, справ в стадії комунікації, публікацій та інших документів.

Офіційні мови системи (інтерфейс) – англійська, французька. Додаткові – турецька, російська.

У системі містяться документи, перекладені іншими мовами. Як правило, такі переклади здійснюються урядами держав-членів, неурядовими організаціями.

The screenshot displays the HUDOC search interface. At the top left is the HUDOC logo (European Court of Human Rights). A search bar is located at the top right. Below the logo, there are links for 'Useful Links', 'Preferences', 'Advanced Search', 'Help', and 'Other Languages'. The main content area is divided into a left sidebar for filtering and a right pane for search results.

Left Sidebar (NARROW YOUR SEARCH):

- DOCUMENT COLLECTIONS**
 - Case-Law (927)
 - Judgments (927)
 - Grand Chamber (1)
 - Chamber (926)
 - Committee (0)
 - Decisions (0)
 - Grand Chamber (0)
 - Chamber (0)
 - Committee (0)
 - Commission (0)
 - Screening Panel (0)
 - Communicated Cases (0)
 - Legal Summaries (0)
 - Advisory Opinions (0)
 - Reports (0)
 - Resolutions (0)
 - Execution (0)
 - Merits (0)
- Press Collection
- Communicated Cases 2008-2011
- HUDOC-CPT
- HUDOC-ESC

- FILTER (Document Collections Refined)**

LANGUAGE	IMPORTANCE
English (927)	3 (710)
French (927)	2 (185)
Ukrainian (113)	1 (17)

Right Pane (Search Results):

927 Results Found | Print | Export | RSS | Sort by: Relevance

CRITERIA CLEAR ALL | Document Collection: Grand Chamber, Chambe... | Respondent State: Ukraine | Language: English

- CASE OF GUKOVYCH v. UKRAINE**
2204/07 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 20/10/2016
Violation of Article 5 - Right to liberty and security (Article 5-1 - Lawful arrest or detention)
Case Details | Press Release | Related
- CASE OF VINNIYCHUK v. UKRAINE**
34000/07 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 20/10/2016
Violation of Article 8 - Right to respect for private and family life (Article 8 - Positive obligations Article 8-1 - Respect... more...
Case Details | Press Release | Related
- CASE OF IRINA SMIRNOVA v. UKRAINE**
1870/05 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 13/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Effective investigation Positive obligations) (Procedural aspect... more...
Case Details | Legal Summary | Press Release | Related
- CASE OF KONOVALCHUK v. UKRAINE**
31928/15 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 13/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment Inhuman treatment) (Substantive aspect) Viol... more...
Case Details | Press Release | Related
- CASE OF PIVOVARNIK v. UKRAINE**
29070/15 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 06/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) Violation of Article 3... more...
Case Details | Press Release | Related

СТАРТОВА СТОРІНКА HUDOC (рос.)

The screenshot displays the HUDOC search results page in Russian. At the top, there is a search bar with the text '51941 Результат поиска' and a 'НАЙТИ' button. Below the search bar, there are links for 'Полезные ссылки', 'Опции', 'Расширенный поиск', 'Справка', and 'Другие языки'. The main content area is divided into a left sidebar and a main results area. The sidebar, titled 'Сузить поиск', contains a tree of categories under 'КАТЕГОРИИ ДОКУМЕНТОВ'. The 'Практика Суда (51941)' and 'Постановления (51941)' categories are expanded, showing sub-categories like 'Большая Палата (3598)', 'Палата (48343)', and 'Комитет (0)'. The main results area shows a list of search results, including 'CASE OF VARDANYAN AND NANUSHYAN v. ARMENIA' and 'CASE OF LES AUTHENTIKS AND SUPRAS AUTEUIL 91 v. FRANCE'. Each result includes the case name, date, and a brief description of the violation.

Для спрощення розуміння починаємо працювати з системою з російським інтерфейсом.

Це – стартова сторінка. (Щоб переключитися на інші інтерфейси (мови) натисніть «Другие языки» у верхньому правому кутку сторінки).

Документи можна знайти за різними критеріями:

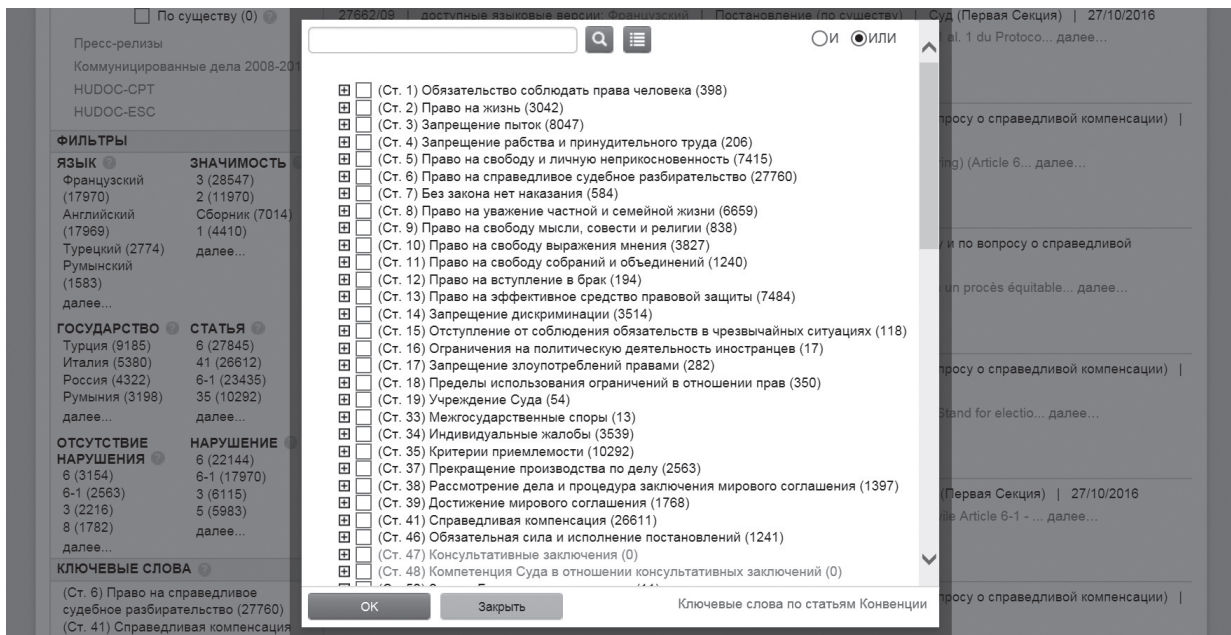
1. ЗВУЖЕНИЙ ПОШУК (стовпчик зліва):

- Категорією документів (відмічається галочкою); або «Пресс-релизы», «Коммуницированные дела»;
- Фільтри;
- Ключові слова.

2. РОЗШИРЕНИЙ ПОШУК (у верхньому правому кутку сторінки).

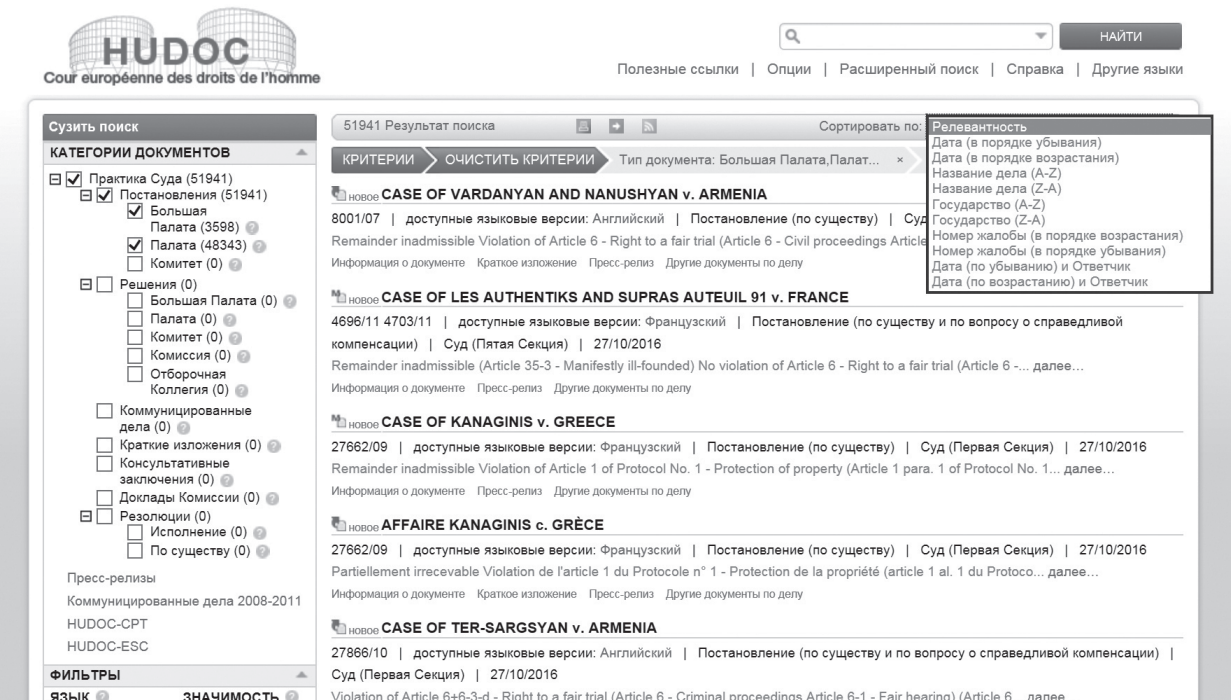
Пошук рішень слід здійснювати за категоріями документів Практика Суда: Постановления: Большая палата, палата (як правило, вже відмічені автоматично).

ПОШУК ЗА КЛЮЧОВИМИ СЛОВАМИ

У фільтрі «Ключевые слова» обираємо «Далее», відмічаємо тематики рішень, «И» або «ИЛИ», натискаємо «ОК». Для нового пошуку оберіть опцію «Очистить критерии».

СОРТУВАННЯ РІШЕНЬ

Використовуючи опцію «Сортировать по», можна сортувати рішення: за релевантністю, назвою (заявником), державою-відповідачем, номером заяви, датою.

ПОШУК ЗА СТАТТЕЮ КОНВЕНЦІЇ (відсутність, наявність порушення)

Обираємо потрібний фільтр:

- «**Статья**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано як наявність, так і відсутність порушення за статтею/статтями;
- «**Отсутствие нарушения**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано відсутність порушення;
- «**Нарушение**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано наявність порушення, обираємо «Далее», відмічаємо статтю/статті, «И» або «ИЛИ», натискаємо «ОК».

ВИБІР КРАЇНИ-ВІДПОВІДАЧА

У фільтрі «Государство» обираємо «Далее», відмічаємо державу/и, «И» або «ИЛИ», натискаємо «ОК».

РОЗШИРЕНИЙ ПОШУК

HUDOC
Cour européenne des droits de l'homme

Полезные ссылки | Опции | Расширенный поиск | Справка | Другие языки

Расширенный поиск

Текст:

Вывод:

Название дела:

Номер резолюции:

№ жалобы:

Дата: по

Практика Суда:

Особое мнение: Да Нет

Регламент Суда:

Внутреннее законодательство:

Применимость:

Международное законодательство и другие источники:

ЕCLI:

Ключевые слова:

Поиск в отдельных частях документа

51941 Результат поиска | Сортировать по: Релевантность

КРИТЕРИИ | ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ | Тип документа: Большая Палата, Палат...

новое CASE OF VARDANYAN AND NANUSHYAN v. ARMENIA
8001/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016
Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6-1 - Access to ... далее...

новое CASE OF LES AUTHENTIKS AND SUPRAS AUTEUIL 91 v. FRANCE

КОНТЕКСТНИЙ ПОШУК

HUDOC
Cour européenne des droits de l'homme

51941 Результат поиска

КРИТЕРИИ | ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ

новое CASE OF VARDANYAN AND NA
8001/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016
Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6-1 - Access to ... далее...

новое CASE OF LES AUTHENTIKS AND ANI
4696/11 4703/11 | доступные языковые ве
компенсации) | Суд (Пятая Секция) | 27/10/2016
Remainder inadmissible (Article 35-3 - Manifestly ill-founded) No violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - ... далее...

новое CASE OF KANAGINIS v. GREECE
27662/09 | доступные языковые версии: Французский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016
Remainder inadmissible Violation of Article 1 of Protocol No. 1 - Protection of property (Article 1 para. 1 of Protocol No. 1... далее...

новое AFFAIRE KANAGINIS c. GRÈCE
27662/09 | доступные языковые версии: Французский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016
Partiellement irrecevable Violation de l'article 1 du Protocole n° 1 - Protection de la propriété (article 1 al. 1 du Protoco... далее...

новое CASE OF TER-SARGSYAN v. ARMENIA
27866/10 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016
Violation of Article 6+6-3-d - Right to a fair trial (Article 6 - Criminal proceedings Article 6-1 - Fair hearing) (Article 6... далее...

Найти

именно это слово или группа слов

все эти слова

любое из этих слов

ни одно из этих слов

искомые слова находятся близко друг от друга в тексте

Булева модель поиска

ОК | ОТМЕНИТЬ | ОЧИСТИТЬ

За розширеного контекстного пошуку слова в графі вписуються через пропуск в необхідній послідовності.

(Слід звертати увагу на варіанти пошуку (граф): тільки це слово чи група слів, всі ці слова, будь-яке зі слів, одне зі слів, слова знаходяться близько одне від одного).

ПРОСТІЙ КОНТЕКСТНИЙ ПОШУК

The screenshot shows the HUDOC search interface. At the top, there is a search bar with the text 'C130' and a 'НАЙТИ' (Find) button. Below the search bar, there are links for 'Полезные ссылки', 'Опции', 'Расширенный поиск', 'Справка', and 'Другие языки'. The main search results area is titled '9 Результат поиска' and 'Сортировать по: Релевантность'. The results are listed under the heading 'КРИТЕРИИ' and 'ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ'. The first result is 'CASE OF NEVMERZHITSKY v. UKRAINE - [Ukrainian Translation] by OSCE Ukraine', followed by 'CASE OF BORISENKO v. UKRAINE' and 'CASE OF KOVAL v. UKRAINE - [Ukrainian Translation] summary by the Lviv Laboratory of Human Rights'. A left sidebar contains 'Сузить поиск' (Refine search) with categories like 'КАТЕГОРИИ ДОКУМЕНТОВ' and 'ФИЛЬТРЫ'.

ВИБІР МОВИ

The screenshot shows the 'ФИЛЬТРЫ' (Filters) section of the HUDOC search interface. The 'ЯЗЫК' (Language) filter is expanded, showing a list of languages with checkboxes. The 'Український' (Ukrainian) option is selected, indicated by a checkmark and a mouse cursor. Other languages listed include Azerbaijani, Albanian, English, Arabic, Armenian, Bulgarian, Bosnian, Hungarian, Greek, Georgian, Estonian, Icelandic, Spanish, Italian, Latvian, Lithuanian, Macedonian, German, Dutch, Polish, Portuguese, Romanian, Russian, Serbian, Slovak, Slovenian, Turkish, French, Croatian, Montenegrin, Czech, and Swedish. The 'Сортировать по:' dropdown is set to 'Алфавитный порядок (A-Z)'. There are 'ОК' and 'Закрыть' (Close) buttons at the bottom of the filter panel.

- Для того, щоб вибрати мову документа, в опції «Язык» обираємо «Далее», відмічаємо галочкою мову/мови (українську, російську), натискаємо «ОК».
- Зверху сторінки показується 1762 – кількість результатів (кількість рішень, що перекладені українською, російською мовами).

РЕКВІЗИТИ ДОКУМЕНТА

The screenshot shows a search results page for 'CASE OF BOUYID v. BELGIUM'. The interface includes a left sidebar with filters for document categories and languages, and a main content area displaying search results. The first result is highlighted, showing the case title, date, and a summary of the violation.

Категорії документів:

- Практика Суда (241)
 - Постановления (241)
 - Большая Палата (241)
 - Палата (0)
 - Комитет (0)
 - Решения (0)
 - Большая Палата (0)
 - Палата (0)
 - Комитет (0)
 - Комиссия (0)
 - Отборочная Коллегия (0)
 - Коммуницированные дела (0)
 - Краткие изложения (0)
 - Консультативные заключения (0)
 - Доклады Комиссии (0)
 - Резолюции (0)
 - Исполнение (0)
 - По существу (0)
- Пресс-релизы
- Коммуницированные дела 2008-2011
- HUDOC-CPT
- HUDOC-ESC

Фильтры:

Язык	Значимость
Украинский (241)	Сборник (228)
Английский (412)	1 (12)
Французский (412)	2 (1)
Турецкий (245)	далее...

Результат поиска: 241 Результат поиска. Сортировать по: Релевантность.

КРИТЕРИИ ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ Тип документа: Большая Палата Язык: Украинский

CASE OF BOUYID v. BELGIUM - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 23380/09 | Английский, Французский, 11 далее... | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Большая Палата) | 28/09/2015
 Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) Violation of Article 3... далее...
 Информация о документе Краткое изложение Языковые версии Пресс-релиз Вебкаст Другие документы по делу

CASE OF PARRILLO v. ITALY - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 46470/11 | Английский, Французский, 11 далее... | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Большая Палата) | 27/08/2015
 Preliminary objection dismissed (Article 35-1 - Exhaustion of domestic remedies Six month period) Preliminary objection dismi... далее...
 Информация о документе Краткое изложение Языковые версии Пресс-релиз Вебкаст Другие документы по делу

CASE OF PARRILLO v. ITALY - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 46470/11 | Английский, Французский, 11 далее... | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Большая Палата) | 27/08/2015
 Preliminary objection dismissed (Article 35-1 - Exhaustion of domestic remedies Six month period) Preliminary objection dismi... далее...
 Информация о документе Краткое изложение Языковые версии Пресс-релиз Вебкаст Другие документы по делу

CASE OF KHOROSHENKO v. RUSSIA - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 41418/04 | Английский, Французский, 10 далее... | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Большая Палата) | 30/06/2015
 Remainder inadmissible Violation of Article 8 - Right to respect for private and family life (Article 8-1 - Respect for famil... далее...
 Информация о документе Краткое изложение Языковые версии Пресс-релиз Вебкаст Другие документы по делу

CASE OF KHOROSHENKO v. RUSSIA - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 41418/04 | Английский, Французский, 10 далее... | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Большая Палата) | 30/06/2015
 Remainder inadmissible Violation of Article 8 - Right to respect for private and family life (Article 8-1 - Respect for famil... далее...
 Информация о документе Краткое изложение Языковые версии Пресс-релиз Вебкаст Другие документы по делу

CASE OF CHIRAGOV AND OTHERS v. ARMENIA - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund
 Отобрано для публикации в Сборнике | 13216/05 | Английский, Французский, 9 далее... | Постановление (по существу) |

Кожен документ в переліку вибраних містить:

- назву справи
- номер заяви
- зазначення виду документа
- ким прийнятий
- дату ухвалення рішення
- зазначення встановлених чи невстановлених порушень

Додаткові дані:

- інформація про документ
- мовні версії
- прес-релізи
- інші документи у справі

КОМУНІКОВАНІ СПРАВИ

HUDOC
European Court of Human Rights

Useful Links | Preferences | Advanced Search | Help | Other Languages

NARROW YOUR SEARCH

441 Results Found

Sort by: Relevance

DOCUMENT COLLECTIONS

- Case-Law (441)
 - Judgments (0)
 - Grand Chamber (0)
 - Chamber (0)
 - Committee (0)
 - Decisions (0)
 - Grand Chamber (0)
 - Chamber (0)
 - Committee (0)
 - Commission (0)
 - Screening Panel (0)
 - Communicated Cases (441)
 - Legal Summaries (0)
 - Advisory Opinions (0)
 - Reports (0)
- Resolutions (0)
 - Execution (0)
 - Merits (0)

Press Collection
Communicated Cases 2008-2011
HUDOC-CPT
HUDOC-ESC

FILTERS

LANGUAGE 3 (441)
English (441)

STATE 3 (210)
Ukraine (441)

ARTICLE 6 (206)
6-1 (191)
Turkey (696)

NON-VIOLATION 3 (210)
(Art. 3) Prohibition of torture (210)

VIOLATION 6 (206)
(Art. 6) Right to a fair trial (206)

KEYWORDS 5 (159)
(Art. 5) Right to liberty and security (159)

CRITERIA

CLEAR ALL
Document Collection: Communicated Cases x
Respondent State: Ukraine x

MINYAYLO v. UKRAINE
59356/10 | Available only in English | Communicated Case | 22/09/2016
Communicated Communicated
Case Details Related

GORBATYUK v. UKRAINE
1848/16 | Available only in English | Communicated Case | 20/09/2016
Communicated Communicated
Case Details Related

NOVIKOV v. UKRAINE and 1 other application
1361/09 6714/09 | Available only in English | Communicated Case | 20/09/2016
Communicated
Case Details Related

NUR AHMED v. UKRAINE and 5 other applications
42779/12 56367/12 68309/12... 3 more... | Available only in English | Communicated Case | 20/09/2016
Communicated
Case Details Related

CHUPRYNA v. UKRAINE
876/16 | Available only in English | Communicated Case | 07/09/2016
Communicated Communicated
Case Details Related

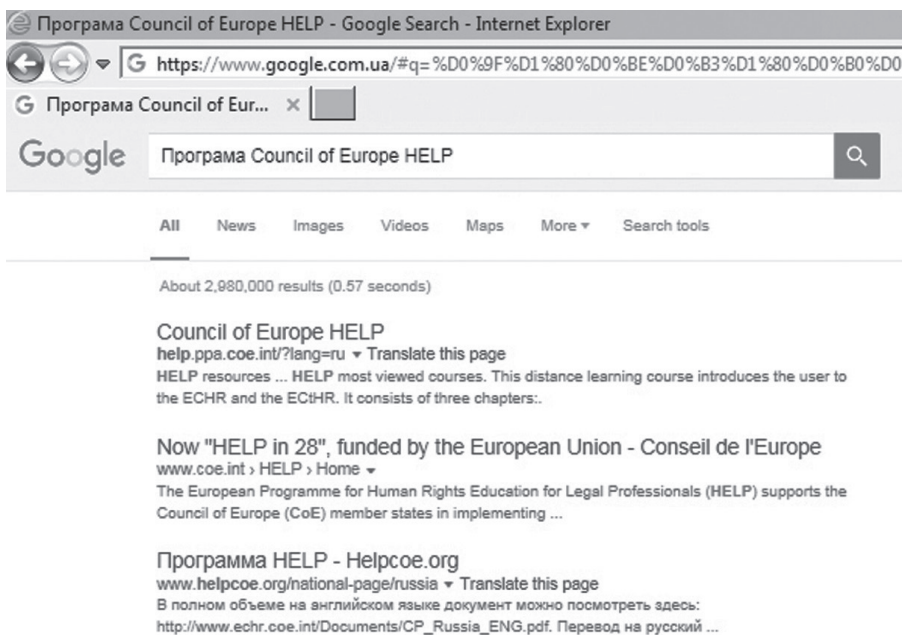
ALEKSANDROVSKAYA v. UKRAINE
38718/16 | Available only in English | Communicated Case | 01/09/2016
Communicated Communicated
Case Details Related

SABODASH v. UKRAINE and 1 other application
28052/13 32899/13 | Available only in English | Communicated Case | 23/08/2016
Communicated
Case Details Related

GRIGORUK v. UKRAINE
60253/12 | Available only in English | Communicated Case | 23/08/2016
Communicated
Case Details Related

► 59

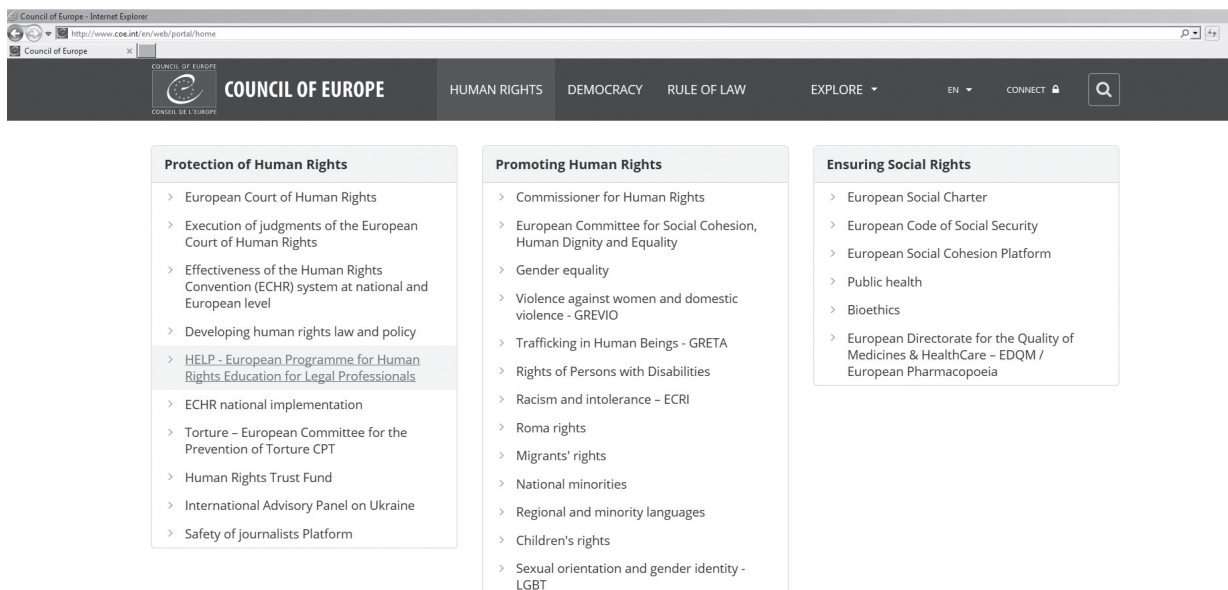
ЯК ЗНАЙТИ ПРОГРАМУ HELP?

ЦІЛІ ПРОГРАМИ HELP

- Зменшення кількості скарг до ЄСПЛ (з огляду на його субсидіарну функцію)
- Необхідність визначення нагальних потреб суддів і прокурорів, щоб їх включити до програм навчання суддів

ЧЕРЕЗ САЙТ РАДИ ЄВРОПИ – РОЗДІЛ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА HELP

WWW.COE.INT HUMAN RIGHTS DEMOCRACY RULE OF LAW EXPLORE EN CONNECT Q

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Human Rights Education for Legal Professionals

Home About HELP HELP Network HELP in the 28 Training

You are here: HELP > Home

Planning
Training plan:
Training needs, objectives, outcomes
Target group
Theme/topic
Training format
Training type
Duration
Logistics

HELP Training-of-Trainers (ToT) in Montenegro
PODGORICA, MONTENEGRO | 10-12/10/2016

A HELP Training-of-Trainers (ToT) session was organised in the framework of the HELP in the...

www.coe.int/HELP

NATIONAL PAGES
Access to National Websites

HELP VIDEO
HELP IN A NUTSHELL

The European Programme for Human Rights Education for Legal Professionals (HELP) supports the Council of Europe (CoE) member states in **implementing the European Convention on Human Rights (ECHR) at the national level**, in accordance with the Committee of Ministers

ЧЕРЕЗ САЙТ НШСУ – РОЗДІЛ «ПІДГОТОВКА СУДДІВ» АБО...

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

Пошук по сайту

Про НШСУ	Підготовка суддів	Наукова діяльність	Міжнародна діяльність	На допомогу судді	Новини
Слово НШСУ	Спеціальна підготовка	Дистанційне навчання	Підготовка працівників апаратів судів	Державні закупівлі	Фотогалерея

> Національна школа суддів України > Підготовка суддів

ПІДГОТОВКА СУДДІВ

ВИВЧЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ТА ПРАКТИКИ ЄСПЛ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ КИЇВ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ДНІПРО

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ЛЬВІВ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ОДЕСА

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ХАРКІВ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ЧЕРНІВЦІ

Підготовка суддів

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ	НАКАЗИ
СТАНДАРТИЗОВАНІ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ	
програми підготовки Київ	програми підготовки Дніпро
програми підготовки Львів	програми підготовки Одеса
програми підготовки Харків	програми підготовки Чернівці
СТАТИСТИКА	АРХІВ

Підготовка викладачів

ПРОГРАМИ ТРЕНІНГВ

ЧЕРЕЗ САЙТ НШСУ – РОЗДІЛ «НА ДОПОМОГУ СУДДІ»

БЕЗПОСЕРЕДНЬО – WWW.COE.INT/HELP

РЕСУРСИ УКРАЇНСЬКОЇ СТОРІНКИ HELP

- Інформаційні повідомлення (понад 100) із зазначенням джерел та додатковими матеріалами
- Навчальні матеріали (посібники, презентації тощо)
- Корисні посилання (Мін'юст та Рада Європи)
- Перехід на інші національні сторінки Програми HELP

[HTTP://WWW.MINJUST.GOV.UA/9329](http://www.minjust.gov.ua/9329)

Інформація станом на 16.09.2016 року

- [УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [ПОРЯДОК ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЇХ ПРАВ, ГАРАНТОВАНИХ КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД](#)
- [ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ УРЯДОВОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЯКІ Є ЖЕРТВАМИ ПОРУШЕННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАНЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ](#)
- РІШЕННЯ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ
 - Рішення щодо суті (за статтями)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#)
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#)
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#)
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#)
 5. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#)
 6. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#)
 7. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#)
 8. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#)
 9. [Стаття 12 "Право на шлюб"](#)
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#)
 11. [Стаття 14 «Заборона дискримінації» у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#)
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#)

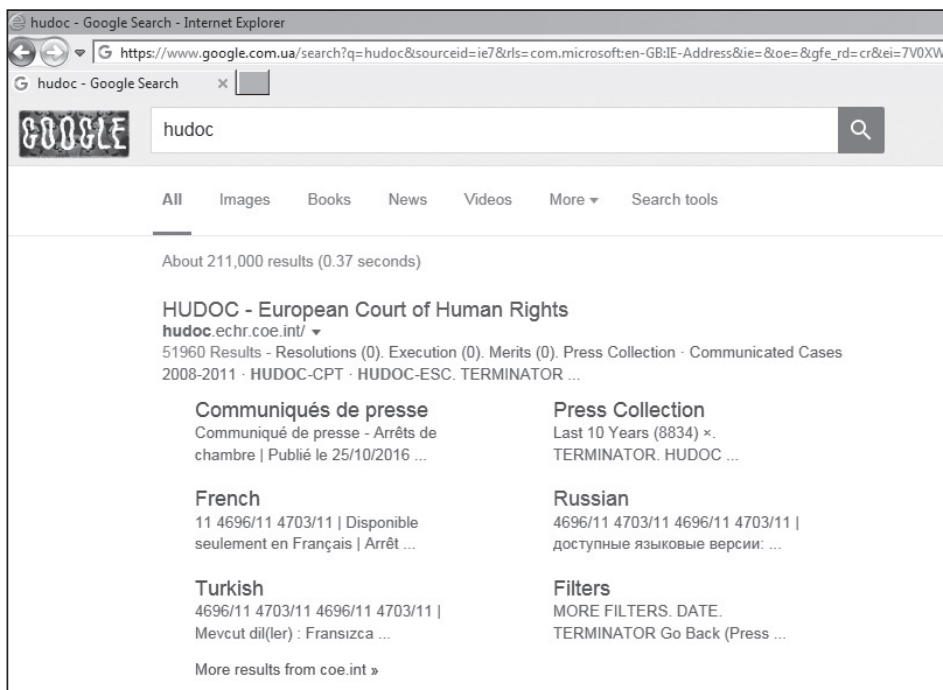
ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ТА ПРАКТИКИ ЄСПЛ, РОЗРОБЛЕНІ КООРДИНАТОРОМ ПРОЄКТІВ ОБСЕ В УКРАЇНІ

У межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» розроблено дистанційні курси, що розміщені на платформі дистанційного навчання Національної школи суддів України за посиланням – <http://sdn.nsj.gov.ua>.

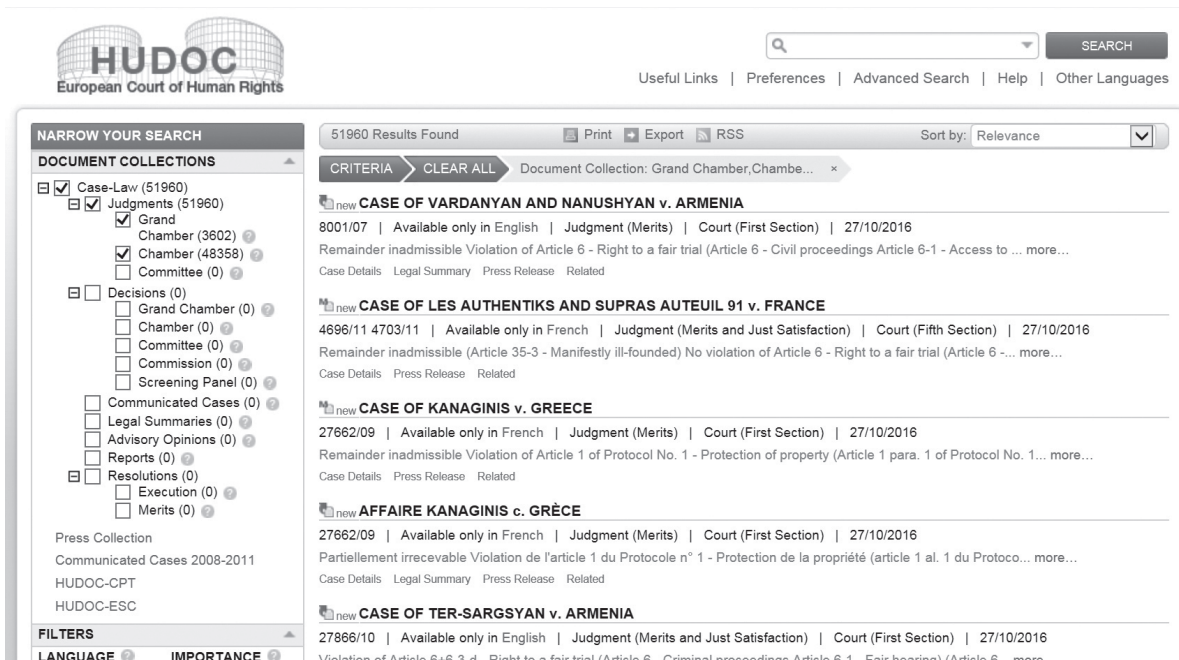
ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ З КОРИСТУВАННЯ РЕСУРСОМ HUDOC ТА ВЕБ-САЙТОМ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

РЕСУРС HUDOC

1. У будь-якій пошуковій системі напишіть «**hudoc**» та перейдіть за наступним посиланням.

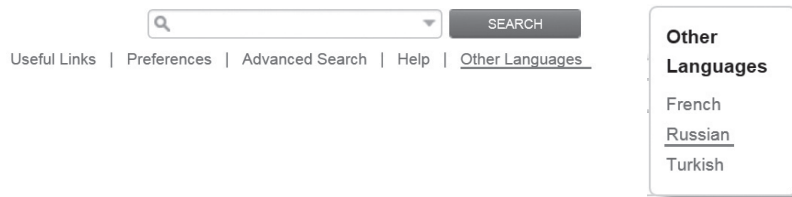

2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «**HUDOC**» за початковими налаштуваннями відображається англійською мовою.

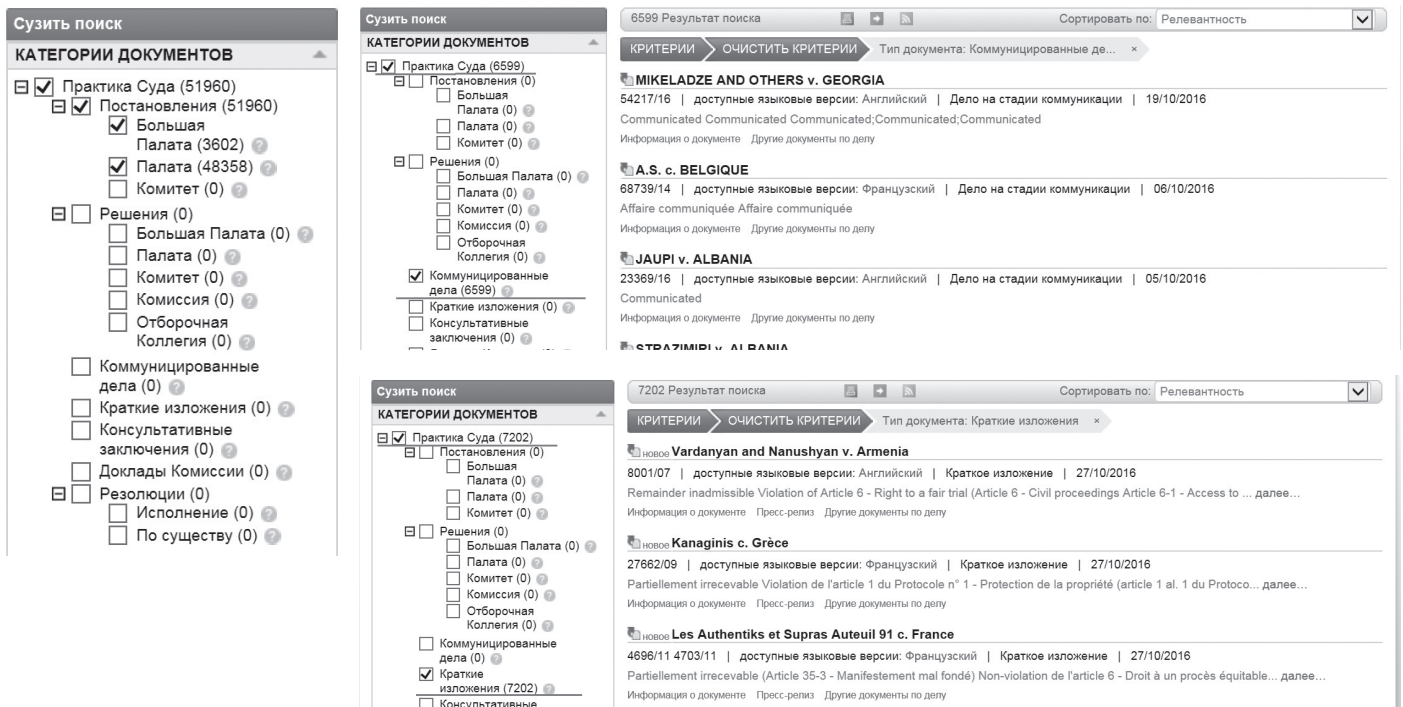

3. Щоб змінити мову інтерфейсу:

- у верхній, правій частині сайту натискаємо на меню «Other Languages» (Інші мови) і обираємо російську

4. За початковими параметрами відображаються останні рішення Великої палати, палати та комітету. Для звуження пошуку за «Категорією документів» вам необхідно обрати відповідні параметри пошуку.

5. Пошук здійснюється за допомогою фільтрів: (за мовою – весь список рішень доступний **тільки** офіційними мовами – **англійською** та **французькою**; за значущістю; за країною-відповідачем; за статтею; за відсутністю порушення статті; за порушеною статтею; за ключовими словами та датою).

При наведенні на ? з'являється докладна інформація про функціонал такого фільтру.

Пошук за ключовими словами:

Натиснувши «ДАЛЕЕ», вам буде доступний весь список ключових фраз (найчастіше вживаних) відповідно до статті.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

(Ст. 41) Справедливая компенсация (533)
 (Ст. 35) Критерии приемлемости (494)
 (Ст. 41) Справедливая компенсация (369)
 (Ст. 41) Моральный вред (342)
 далее...

Дополнительные ФИЛЬТРЫ

<p>ДАТА</p> <p>за прошедшую неделю (3) за прошедший месяц (18) за прошедшие 6 месяцев (159) за прошедший год (397) за прошедшие 5 лет (2190) за прошедшие 10 лет (4788)</p>	<p>СУДЫ</p> <p>Administrative Court (750) Review Court (605) Supreme Court (537) Constitutional Court (512) далее...</p>
---	---

↑
Поиск за датой: Справи відбираються за відповідно обраний проміжок часу.

☐	(Ст. 1) Обязательство соблюдать права человека (24)
☐	(Ст. 2) Право на жизнь (102)
☐	(Ст. 3) Запрещение пыток (192)
☐	(Ст. 4) Запрещение рабства и принудительного труда (8)
☐	(Ст. 5) Право на свободу и личную неприкосновенность (129)
☐	(Ст. 6) Право на справедливое судебное разбирательство (331)
☐	(Ст. 7) Без закона нет наказания (24)
☐	(Ст. 8) Право на уважение частной и семейной жизни (250)
☐	(Ст. 9) Право на свободу мысли, совести и религии (42)
☐	(Ст. 10) Право на свободу выражения мнения (133)
☐	(Ст. 11) Прекращение собраний и объединений (64)
☐	(Ст. 12) Право на вступление в брак (10)
☐	(Ст. 13) Право на эффективное средство правовой защиты (147)
☐	(Ст. 14) Запрещение дискриминации (133)
☐	(Ст. 15) Отступление от соблюдения обязательств в чрезвычайных ситуациях (0)
☐	(Ст. 16) Ограничения на политическую деятельность иностранцев (0)
☐	(Ст. 17) Запрещение злоупотреблений правами (22)
☐	(Ст. 18) Пределы использования ограничений в отношении прав (11)
☐	(Ст. 19) Учреждение Суда (0)
☐	(Ст. 33) Межгосударственные споры (0)
☐	(Ст. 34) Индивидуальные жалобы (122)
☐	(Ст. 35) Критерии приемлемости (494)
☐	(Ст. 37) Прекращение производства по делу (46)
☐	(Ст. 38) Рассмотрение дела и процедура заключения мирового соглашения (4)
☐	(Ст. 39) Достижение мирового соглашения (0)
☐	(Ст. 41) Справедливая компенсация (533)
☐	(Ст. 46) Обязательная сила и исполнение постановлений (69)
☐	(Ст. 47) Консультативные заключения (0)
☐	(Ст. 48) Компетенция Суда в отношении консультативных заключений (0)

Ключевые слова по статьям Конвенции

Ефективніше використовувати кілька фільтрів одразу, що допоможе максимально звужити обсяги пошуку. Так, наприклад:

Країна-відповідач: «Україна»

- Португалия (92)
- Россия (577)
- Румыния (306)
- Сан-Марино (10)
- Сербия (48)
- Сербия и Черногория (2)
- Словакия (78)
- Словения (52)
- Соединённое Королевство (521)
- Турция (737)
- Украина (160)
- Финляндия (86)
- Франция (726)
- Хорватия (148)
- Черногория (4)
- Чешская Республика (74)
- Швейцария (189)
- Швеция (174)
- Эстония (34)

OK Закрыть

Статья, за которую відбувся розгляд справи: «8»

- 7, (2)
- 7-1 (160)
- 7-2 (10)
- 8 (1649)
- 8+13 (2)
- 8+34 (1)
- 8+46 (2)
- 8+P1-1 (2)
- 8, (8)
- 8-1 (1393)
- 8-2 (726)
- 9 (281)
- 9, (5)
- 9-1 (222)
- 9-2 (125)
- 10 (910)
- 10+11 (2)
- 10-1 (761)
- 10-2 (611)
- 11 (310)

OK Закрыть

Мова перекладу рішення: «українська»

- Исландский (716)
- Испанский (1109)
- Итальянский (617)
- Латвийский (17)
- Литовский (15)
- Македонский (637)
- Немецкий (883)
- Нидерландский (78)
- Польский (578)
- Португальский (65)
- Румынский (2154)
- Русский (1228)
- Сербский (417)
- Словацкий (114)
- Словенский (118)
- Турецкий (3680)
- Украинский (1004)

OK Закрыть

Унаслідок пошуку отримуємо всі рішення щодо України, в яких розглядалися ті чи інші питання за ст. 8, що були перекладені українською мовою.

6. Пошук за словами, фразами, реченнями, прізвищами, датами, номером справи

Поле для пошуку з кнопкою **НАЙТИ**

[Полезные ссылки](#) | [Опции](#) | [Расширенный поиск](#) | [Справка](#) | [Другие языки](#)

Параметр пошуку	Значення	Приклад, що пишемо у стрічку пошуку
«Слово»	Слова, які можуть бути у справі, яку ви шукаєте	«constitution», «berkut»
«Фраза або речення»	Фрази або цілі речення (фрагмент речення), які містяться у справі, яку ви шукаєте. Такі словосполучення беруться в лапки, щоб пошук здійснювався за фразою в цілому, інакше пошук буде виконано за кожними окремим словом	«breach of oath», «supreme court of ukraine»
«Прізвище»	Пошук справ за прізвищами позивачів, учасників у справі та осіб, про яких згадується у справі, або справ, у яких є посилання на такі рішення з запитуваним прізвищем	«garnaga», «rudenko», «shvydka».
«Дата»	Датою може бути, як подія що мала місце у справі, так і дата ухвалення рішення ЄСПЛ	«PPPP», «ДД.ММ.PPPP»
«і» – «AND»	Між запитуваними словами використати слово «AND» (усі літери пишуться великими) – для пошуку за кількома конкретними словами в межах в одного рішення	«poland AND tree AND death»

Натисніть на **«ОПЦИИ»** та оберіть **«ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЙ ПРОСМОТР РЕЗУЛЬТАТОВ»**, після чого вам буде запропоновано попередній перегляд результатів пошуку, де запитуване слово буде виділятися жовтим кольором у всіх рішеннях, де воно присутнє.

Поле для пошуку з текстом `poland AND tree AND death` та кнопкою **НАЙТИ**.

Полезные ссылки | Опции | Расширенный поиск | Справка | Другие языки

↓

Поле для пошуку з текстом `poland AND tree AND death` та кнопкою **НАЙТИ**.

Полезные ссылки | Опции | Расширенный поиск | Справка | Другие языки

Опции

- Предварительный просмотр результатов
- Детальный просмотр результатов

Поле для пошуку з текстом `poland AND tree AND death` та кнопкою **НАЙТИ**.

Полезные ссылки | Опции | Расширенный поиск | Справка | Другие языки

50 Результат поиска Сортировать по: Релевантность

КРИТЕРИИ > ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ Поиск по тексту: poland AND tree AND ...

CASE OF CIECHOŃSKA v. POLAND

19776/04 | Английский, Польский | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Четвертая Секция) | 14/06/2011

Violation of Art. 2 (substantive aspect) Non-pecuniary damage - award

[Информация о документе](#) | [Языковые версии](#) | [Пресс-релиз](#) | [Другие документы по делу](#)

7. Помилка у написанні слова. Система не дасть жодного результату пошуку, проте **може** запропонувати варіант, який, можливо, ви мали на увазі.

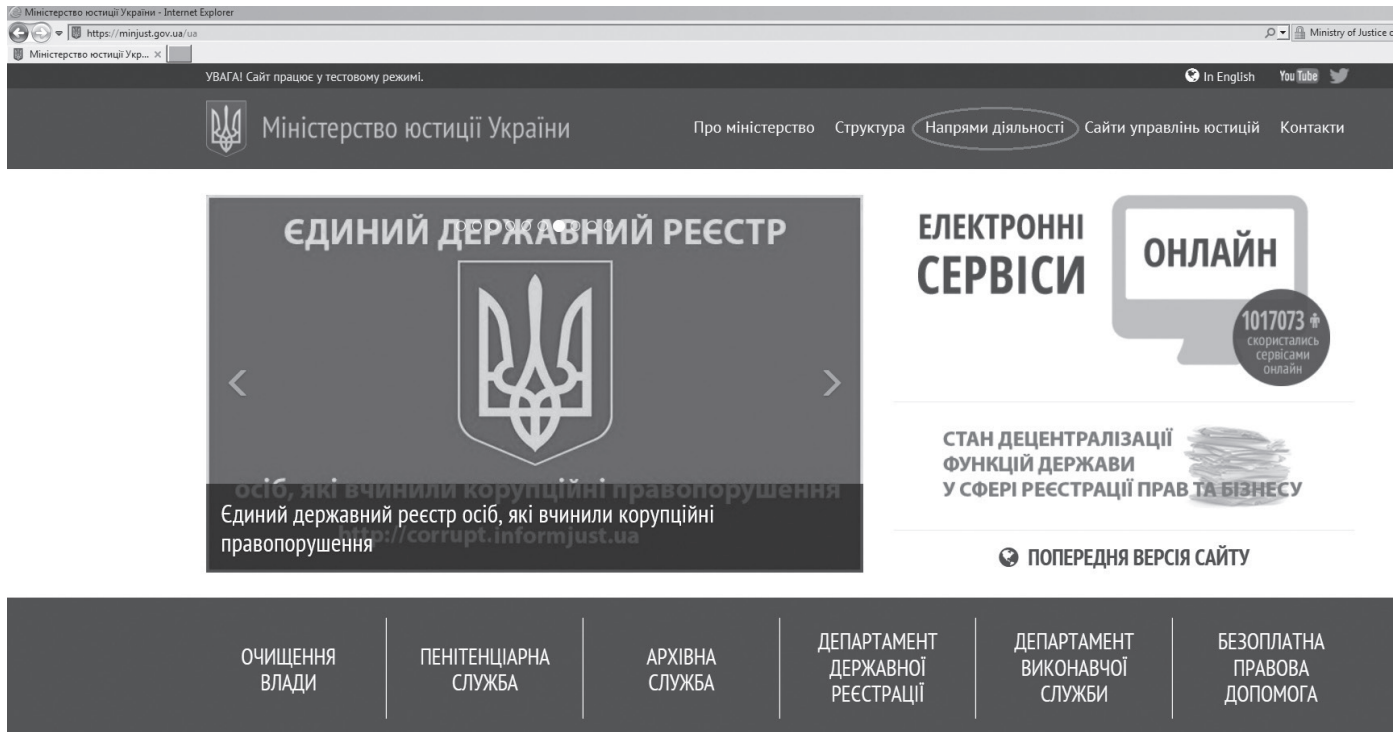
The image shows two screenshots of a search engine interface. The top screenshot shows a search for 'risovsky' with 0 results. Below the search bar, there are links for 'Полезные ссылки', 'Опции', 'Расширенный поиск', 'Справка', and 'Другие языки'. The search bar shows '0 Результат поиска' and 'Сортировать по: Релевантность'. Below the search bar, there are buttons for 'КРИТЕРИИ' and 'ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ', and search criteria: 'Поиск по тексту: risovsky' and 'Тип документа: Постановления'. The bottom screenshot shows a search for 'rysovskyy' with 44 results. It has the same navigation links and search bar. The search bar shows '44 Результат поиска' and 'Сортировать по: Релевантность'. Below the search bar, there are buttons for 'КРИТЕРИИ' and 'ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ', and search criteria: 'Тип документа: Постановления' and 'Поиск по тексту: rysovskyy'. Below the search results, there is a section for 'CASE OF RYSOVSKYY v. UKRAINE' with details: '29979/04 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Пятая Секция) | 20/10/2011 | Violation of Art. 6-1 Violation of Art. 13 Violation of P1-1'. At the bottom, there are links for 'Информация о документе', 'Пресс-релиз', and 'Другие документы по делу'.

ГОЛОВНА СТОРІНКА ВЕБ-САЙТУ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

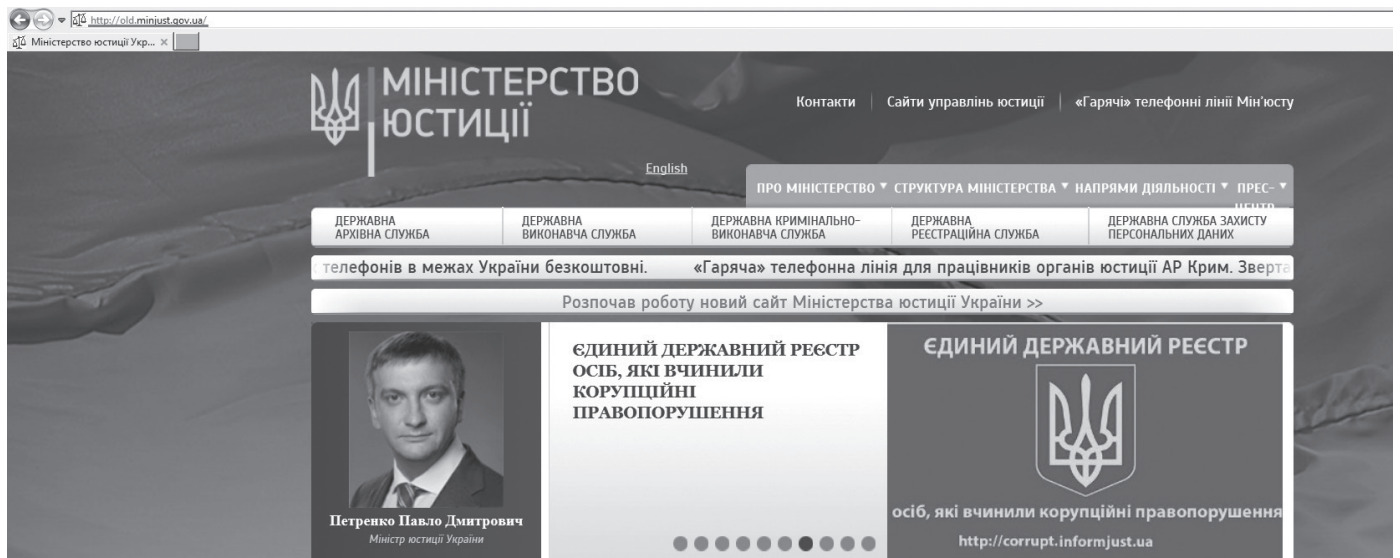
HTTP://MINJUST.GOV.UA

Варто мати на увазі, що це – новий веб-сайт Міністерства юстиції України, який працює у тестовому режимі, де не всі дані перенесені в повному обсязі.

Щоб отримати доступ до бази перекладених Міністерством юстиції України рішень ЄСПЛ проти України, вам необхідно перейти за посиланням «**НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ**».

Після чого відкриється старий веб-сайт Міністерства юстиції України, про що вказано в адресній стрічці.

Безпосередньо на головній сторінці, у правій верхній частині веб-сайту наведіть курсор на вкладку «**НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ**» та оберіть пункт «Захист інтересів держави в Європейському суді».

ПРО МІНІСТЕРСТВО ▾ СТРУКТУРА МІНІСТЕРСТВА НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ	
Державна реєстрація нормативних актів	Антикорупційні ініціативи
Нормотворча діяльність	Перевірки, передбачені Законом України «Про очищення влади»
Єдині та державні реєстри	Міжвідомче міжнародне співробітництво
Захист інтересів держави в <u>Європейському суді</u>	Виконання міжнародних конвенцій
Національна стратегія у сфері прав людини	Співпраця з міжнародними інституціями
Адаптація законодавства	Банкрутство
Співробітництво у цивільних та кримінальних справах	Центральний засвідчувальний орган
Нотаріат	План роботи та аналітична звітність Міністерства
Фінансовий моніторинг юридичних послуг	Державні закупівлі
Правова робота	Інформація про автомобілі Міністерства юстиції, які підлягають продажу на аукціоні
Правова освіта населення	Фінансові ресурси
Цільові програми	Безоплатна правова допомога
Внутрішній аудит	Реагування на критику
Діяльність Комісії з питань державної політики у сфері виконання кримінальних покарань	Роз'яснення для переселенців з АРК, Луганської та Донецької областей
Діяльність робочих груп за напрямами «Реєстрація підприємств» та «Реєстрація власності	Судова реформа
Інформація щодо працівників ГУЮ в Донецькій і Луганській областях	Міжвідомче співробітництво
	Модернізація правового регулювання умов ведення бізнесу в Україні

Після чого вам будуть доступні переклади рішень Європейського суду з прав людини проти України – або повні, або стислі переклади.

Рішення по суті доступні постатейно, а також нижче є можливість шукати рішення за вказаними критеріями.

Інформація станом на 16.09.2016 року

- [УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [ПОРЯДОК ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЇХ ПРАВ, ГАРАНТОВАНИХ КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД](#)
- [ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ УРЯДОВОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЯКІ Є ЖЕРТВАМИ ПОРУШЕННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАНЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ](#)
- [РІШЕННЯ ШОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
 - [Рішення щодо суті \(за статтями\)](#)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#).
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#).
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#).
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#).
 5. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#).
 6. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#).
 7. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#).
 8. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#).
 9. [Стаття 12 "Право на шлюб"](#).
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#).
 11. [Стаття 14 "Заборона дискримінації" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#).
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#).
 15. [Стаття 3 Першого протоколу "Право на вільні вибори"](#).
 16. [Стаття 2 Протоколу № 7 "Право на оскарження у кримінальних справах"](#).
 17. [Стаття 2 Протоколу № 4 "Свобода пересування"](#).
 - [Рішення щодо суті \(за алфавітом\)](#)
 - [Рішення щодо дружнього врегулювання](#)
 - [Рішення про схвалення умов односторонньої декларації](#)
 - [Рішення щодо справедливої сатисфакції](#)
 - [Ухвали](#)

Стислі викладення рішень постатейно, нижче можна обрати список рішень за алфавітним порядком.

- [СТИСЛІ ВИКЛАДИ РІШЕНЬ ШОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
 - [Стислі виклади рішень](#)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#).
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#).
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#).
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#).
 5. [Стаття 7 "Ніякого покарання без суду"](#).
 6. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#).
 7. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#).
 8. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#).
 9. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#).
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#).
 11. [Стаття 14 "Заборона дискримінації" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#).
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#).
 15. [Стаття 3 Першого протоколу "Право на вільні вибори"](#).
 16. [Стаття 1 Протоколу № 7 "Процедурні гарантії, що стосуються вислання іноземців"](#).
 17. [Стаття 2 Протоколу № 7 "Право на оскарження у кримінальних справах"](#).
 18. [Стаття 2 Протоколу № 4 "Свобода пересування"](#).
 - [Стислі виклади рішень \(за алфавітом\)](#)

**ОЦІНКА ОБҐРУНТОВАНOSTІ КЛОПОТАНЬ
ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ
ТА ВТРУЧАННЯ В ПРАВА, ГАРАНТОВАНІ
СТАТТЯМИ 5, 8 КОНВЕНЦІЇ**

**ОСОБА, ЯКУ ПОЗБАВИЛИ СВОБОДИ,
Є НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВОЮ
В ПЕРІОД БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПІСЛЯ
ЇЇ ЗАТРИМАННЯ**

*Європейський комітет з питань запобігання
 катуванням чи нелюдському або такому, що принижує
 гідність, поводженню чи покаранню*

**СТАТТЯ 5 ГАРАНТУЄ ПРАВО НА СВОБОДУ
ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ,
ЯКЕ Є НАЙВАЖЛИВИШИМ
У «ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ»
У РОЗУМІННІ КОНВЕНЦІЇ**

*Рішення у справі «Де Вілде, Оомс і Версип проти Бельгії»
 від 18.06.1971 р., заяви №№ 2832/66, 2835/66, 2899/66*

**ЗАТРИМАННЯ МОЖЕ СТАНОВИТИ
ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ,
НАВІТЬ ЯКЩО ВІДПОВІДНА ОСОБА
ПОГОДИЛАСЯ НА ТЕ, ЩОБ ЇЇ ЗАТРИМАЛИ**

*Рішення у справі «Осипенко проти України»
 від 9.11.2010 р., заява № 4634/04*

**БУДЬ-ЯКІЙ ЗААРЕШТОВАНІЙ ОСОБІ
ПОВИННО БУТИ ПОВІДОМЛЕНО
ПРО ПРИЧИНИ ПОЗБАВЛЕННЯ ЇЇ
СВОБОДИ, ЩО Є НЕВІД'ЄМНОЮ
ЧАСТИНОЮ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ, ЯКА
ПЕРЕДБАЧЕНА СТАТТЕЮ 5**

*Рішення у справах «Фокс, Кемпбелл
і Хартлі проти Сполученого Королівства»,
заяви №№ 12244/86; 12245/86; 12383/86, § 40;
«Чонка проти Бельгії», заява № 51564/99, § 50*

**ОСОБА Є ЗАТРИМАНОЮ З
МОМЕНТУ, КОЛИ ВОНА СИЛОЮ
АБО ЧЕРЕЗ ПІДКОРЕННЯ НАКАЗУ
ЗМУШЕНА ЗАЛИШАТИСЯ ПОРУЧ З
УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ
ОСОБОЮ АБО В ПРИМІЩЕННІ,
ВИЗНАЧЕНОМУ УПОВНОВАЖЕНОЮ
СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ**

*Стаття 209 Кримінального процесуального
кодексу України*

ПРИКЛАДИ ПОРУШЕННЯ

- ▶ **«Гриненко проти України»**, рішення від 15.11.2012 р., заява № 33627/06
- ▶ **«Кушнір проти України»**, рішення від 11.12.2014 р., заява № 42184/09
- ▶ **«Ічин та інші проти України»**, рішення від 21.12.2010 р., заяви №№ 28189/04, 28192/04

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ «ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ» ОХОПЛЮЄ:

- ▶ внесення слідчому судді, суду клопотання про обрання запобіжного заходу
- ▶ прийняття рішення про обрання запобіжного заходу та його оформлення
- ▶ доведення рішення до відповідних осіб та складання необхідних документів
- ▶ вжиття необхідних додаткових заходів, що впливають із суті обраного запобіжного заходу

ДВА КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ОБҐРУНТОВАНОЇ ПІДОЗРИ:

- ▶ правопорушення, у якому підозрюється затриманий, повинно бути закріплено у кримінальному законі держави
- ▶ наявними повинні бути факти причетності особи до вчинення цього правопорушення

ПРИКЛАДИ ПОРУШЕННЯ

- ▶ **«Луканов проти Болгарії»**, рішення від 20.03.1997 р., заява № 21915/93
- ▶ **«Нечипорук і Йонкало проти України»**, рішення від 21.04.2011 р., заява № 42310/04
- ▶ **«Луценко проти України»**, рішення від 3.07.2012 р., заява № 6492/11
- ▶ **«Корнейкова проти України»**, рішення від 19.01.2012 р., заява № 39884/05

ОБҐРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ І ВИМОГА ЩОДО НЕПРИПУСТИМОСТІ СВАВІЛЛЯ

- ▶ *«Худойоров проти Росії», рішення від 8.11.2005 р., заява № 6847/02, § 157*
- ▶ *«Мелоні проти Швейцарії», рішення від 10.04.2008 р., заява № 61697/00*
- ▶ *«Харченко проти України», рішення від 10.02.2011 р., заява № 40107/02*

ІНШІ ВИПАДКИ ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ

- ▶ *Примусова госпіталізація – «М. проти України», рішення від 19.04.2012 р., заява № 2452/04*
- ▶ *Примусове тримання у психіатричній лікарні з метою проведення експертизи – «Заїченко проти України» (№ 2), рішення від 26.02.2015 р., заява № 45797/09*

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ (КПК)

- ▶ *Виключно слідчим суддею (судом)*
- ▶ *Підставою є оформлене відповідно до закону клопотання слідчого (прокурора)*
- ▶ *Обов'язок (тягар) доведення покладено на слідчого, прокурора*
- ▶ *Неприпустимим є застосування з іншою метою (рішення у справах «Юрій Луценко проти України», «Балицький проти України»)*
- ▶ *Застосування запобіжного заходу не повинно залежати від визнання вини*

ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ НА ПІДСТАВІ РІШЕННЯ, ВИНЕСЕНОГО ЗА ВІДСУТНОСТІ ОСОБИ В КОНТЕКСТІ ВИМОГИ НЕГАЙНОСТІ ДОСТАВЛЕННЯ ДО СУДУ

*Рішення у справі «Корнєв і Карпенко проти України»
від 21.10.2010 р., заява № 17444/04*

ПРИЧИНИ ДЛЯ ВІДМОВИ У ЗВІЛЬНЕННІ ПІД ЗАСТАВУ

- ▶ ризик того, що підсудний не з'явиться в судове засідання
- ▶ ризик того, що підсудний вживатиме заходів для запобігання відправленню правосуддя
- ▶ вчинить інші правопорушення
- ▶ стане причиною порушення громадського порядку

ТРИВАЛІСТЬ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

- ▶ урахування конкретних обставин
- ▶ підстави мотивування рішення
- ▶ факти, на які посилається особа
- ▶ може бути виправданим лише якщо цього вимагають істинні вимоги публічного інтересу, які, незважаючи на існування презумпції невинуватості, переважають правило поваги до особистої свободи

СТАТТЯ 8 КОНВЕНЦІЇ
(ПРАВО НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ):
КРИМІНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОБОТИ В ГРУПАХ 3

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Ознайомтеся з фабулою кримінальної справи та обговоріть в малих групах питання, що наведені нижче.

ДОСУДОВЕ СЛІДСТВО

10 квітня 2014 року потерпілий Іванов І.І. звернувся до правоохоронного органу з заявою про вчинення щодо нього кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України.

17 квітня 2014 року Петров П.П. був затриманий правоохоронним органом за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП.

18 квітня 2014 року Петров П.П. допитаний органом досудового слідства як свідок, під час якого останній дав зізнавальні показання про вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України відносно потерпілого Іванова І.І.

20 квітня 2014 року Петрова П.П. визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП та накладено адміністративне стягнення у виді арешту строком на 10 діб.

25 квітня 2014 року, в порядку ст. 240 КПК України з Петровим П.П. проведено слідчий експеримент, під час якого останній повідомив про обставини вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України.

30 квітня 2014 року, Петрова П.П. затримано в порядку ст.ст. 208, 211 КПК України за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України.

02 травня 2014 року слідчий, за погодженням з прокурором, звернувся до місцевого суду з клопотанням про обрання Петрову П.П. запобіжного заходу у виді взяття під варту. До клопотання слідчим долучено копії матеріалів, якими слідчий обґрунтовує доводи клопотання (витяг з ЄРДР, протокол затримання від 30.04.2014 р., характеризуючі дані на особу (довідка про склад сім'ї (на утриманні перебуває троє неповнолітніх дітей), довідка ІЦ (є непогашена судимість за ч. 1 ст. 121 КК України, відбував покарання у вигляді реального позбавлення волі).

Під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, підозрюваний повідомив суд про застосування щодо нього недозволених методів досудового слідства, зокрема фізичної сили і незаконне утримання його під вартою, просить суд врахувати це при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу.

02 травня 2014 року слідчим суддею місцевого суду прийнято рішення за наслідками розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу.

Учасники та учасниці працюють у трьох малих групах: прокурори, захисники, судді. Кожна група отримує завдання.

Завдання для групи прокурорів:

- скласти тези промови прокурора в судовому засіданні під час вирішення слідчим суддею клопотання про обрання запобіжного заходу (обґрунтування правових підстав для обрання запобіжного заходу – тримання під вартою з покликанням на дані, викладені в фабулі обвинувачення).

Завдання для групи захисників:

- скласти тези промови захисника в судовому засіданні під час вирішення слідчим суддею клопотання про обрання запобіжного заходу (обґрунтування правових підстав для відмови в задоволенні клопотання

про обрання запобіжного заходу – тримання під вартою або обрання іншого більш м'якого запобіжного заходу);

- обґрунтування позиції підзахисного про застосування щодо нього недозволених методів досудового слідства, зокрема фізичної сили і незаконного утримання його під вартою.

Завдання для групи суддів:

- скласти перелік запитань учасникам процесу, зокрема, стороні захисту, відповіді на які необхідні при вирішенні даної конкретної ситуації;
- вирішити конкретну ситуацію, з правовим обґрунтуванням.

СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

20 травня 2014 року кримінальне провадження надійшло до місцевого суду з обвинувальним актом, який містив посилання на докази, здобуті органом досудового слідства з моменту затримання особи до передачі справи до суду.

Під час проведення підготовчого судового засідання, захисник заявив клопотання про допит свідків:

- співмешканки обвинуваченого Петрова П.П., яка може підтвердити алібі останнього,
- свідка, який може підтвердити факт побиття Петрова П.П. під час перебування його в умовах слідчого ізолятора;
- свідка, який може підтвердити той факт, що на момент вчинення злочину вони разом з Петровим П.П. випивали в кафе.

Прокурор заявив клопотання про допит трьох свідків.

Судом повністю задоволено клопотання про допит свідків зі сторони обвинувачення, клопотання захисника задоволено частково, прийнято рішення про допит співмешканки обвинуваченого, в допиті свідка, який може підтвердити факт побиття Петрова П.П. під час перебування його в умовах слідчого ізолятора відмовлено у зв'язку з тим, що його свідчення не належать до предмету доказування по даній кримінальній справі, в допиті свідка, який може підтвердити алібі Петрова П.П. на час вчинення злочину відмовлено, оскільки такі містять відомості про час, який не стосується даного кримінального правопорушення.

Під час судового розгляду захисник заявив відвід головному по справі, мотивуючи такий тим, що мати обвинуваченого Петрова П.П. є сусідкою головному по справі, і згідно її заяви по факту вимагання суддею хабара внесено відомості до ЄРДР.

Заяву про відвід, в порядку ст.81 КПК України, передано для розгляду іншому судді, який розглянувши заяву дійшов висновку про необґрунтованість відводу заявленого прокурором.

Зокрема, суд зазначив, що кримінальне провадження щодо вимагання хабара було закрито за відсутністю події кримінального правопорушення, окрім того під час розгляду справи суддя жодним чином не демонстрував упередженості, не було допущено порушень процесуального законодавства, а також задоволено усі клопотання сторін, що мали суттєве значення для встановлення фактичних обставин справи, а тому відсутні будь-які обставини, які викликають сумнів в неупередженості судді.

Під час розгляду справи, обвинувачений Петров П.П. повторно заявив про факт побиття його працівниками органу внутрішніх справ. Прокурор покликався на постанову про закриття кримінального провадження за фактом побиття Петрова П.П., у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення та набрання

такою законної сили. Обвинувачений Петров П.П. повідомив суд, що про винесення такої постанови йому відомо не було, а тому така не оскаржувалася ним в апеляційному порядку.

В судових дебатах прокурор просить визнати винним обвинуваченого Петрова П.П. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.186 КК України, та покликається на доведення його вини в судовому засіданні.

Захисник обвинуваченого покликався на недоведеність вини обвинуваченого, про недопустимість показань обвинуваченого Петрова П.П., які здобуті з порушенням права на особисту недоторканість та застосування жорстоких методів поведінки з особою, окрім цього, зазначає, що стороною обвинувачення не надано доказів, що викрадене майно належало потерпілому, не проведена товарознавча експертиза.

10 червня 2014 року судом прийнято рішення по кримінальній справі.

Завдання для групи прокурорів:

- скласти тези промови прокурора в судовому засіданні під час розгляду кримінальної справи в обґрунтування:
 1. відсутності підстав для відводу головуючого судді;
 2. відсутності підстав для врахування позиції сторони захисту щодо застосування до обвинуваченого незаконних методів досудового слідства;
 3. обвинувальної промови (з покликанням на належні та допустимі докази).

Завдання для групи захисників:

- скласти тези промови захисника в судовому засіданні під час розгляду кримінальної справи в обґрунтування:
 1. наявності підстав для відводу головуючого судді;
 2. наявності підстав для врахування позиції обвинуваченого щодо застосування до нього незаконних методів досудового слідства;
 3. захисної промови (з покликанням на отримані під час судового слідства докази).

Завдання для групи суддів:

1. скласти перелік запитань учасникам процесу, зокрема, стороні захисту, відповіді на які необхідні при вирішенні даної конкретної ситуації;
2. прийняти рішення, з правовим обґрунтуванням.

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ
ЗМАГАЛЬНОСТІ НА ВСІХ СТАДІЯХ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ**

ОЗНАКИ ЗМАГАЛЬНОСТІ

- ▶ наявність сторін, які відокремлені від суду
- ▶ рівноправність сторін
- ▶ звільнення суду від процесуальних функцій сторін

Роль обвинувачення: відповідальність за доведення вини та формулювання обвинувачення

Роль захисту: акцент на презумпції невинуватості; відповідальність за спростування доводів сторони обвинувачення, надання своїх доказів

СУБ'ЄКТИ ЗМАГАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

СТОРОНА ОБВИНУВАЧЕННЯ

- ▶ Прокурор, слідчий (ст.ст. 36–41 КПК)

СТОРОНА ЗАХИСТУ

- ▶ підозрюваний, обвинувачений, захисник, засуджений, виправданий, законний представник (ст.ст. 42–54 КПК)

СТОРОНА ЗАХИСТУ

- ▶ Якими правами наділена сторона захисту відповідно до ст. 6 Конвенції?

ЯК ВИЯВЛЯЄТЬСЯ ПРИНЦИП ЗМАГАЛЬНОСТІ (У КПК)?

- ▶ особиста присутність та активна участь (ст. 53 КПК, ч. 1 ст. 236 КПК)
- ▶ рівність процесуальних засобів сторін
- ▶ право сторін на виклик і допит свідків, перехресний допит
- ▶ право на захист (ст.ст. 42, 46, 93, ч. 3 ст. 223 КПК)
- ▶ тимчасовий доступ до речей (ст. 160 КПК)
- ▶ надання доступу до матеріалів сторони обвинувачення

РОЛЬ СУДУ (СУДДІ)

Дотримуватися засад кримінального провадження, зокрема таких:

- ▶ верховенство права
- ▶ законність
- ▶ презумпція невинуватості
- ▶ рівність перед законом
- ▶ повага до людської гідності
- ▶ обов'язки судді щодо захисту прав людини (ст. 206 КПК)

ЗМАГАЛЬНІСТЬ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

СТОРОНА ОБВИНУВАЧЕННЯ

- ▶ проведення слідчих (розшукових) дій, у т.ч. негласних
- ▶ витребування та отримання речей, документів, відомостей, висновків експертів, ревізій та актів перевірок
- ▶ проведення інших процесуальних дій, які передбачені КПК

СТОРОНА ЗАХИСТУ

- ▶ ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, у т.ч. негласних
- ▶ витребування та отримання речей, **копій** документів, відомостей, висновків експертів, ревізій та актів перевірок
- ▶ інші дії, спрямовані на забезпечення надання суду належних і допустимих доказів

